

FEJÉR MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM 2021-2027

Területi hatásvizsgálat és Környezeti Értékelés

Készítette a Fejér Megyei Önkormányzat megbízásából a HÉTFA Elemző Központ - Város- és Területfejlesztési Iroda, a TOP-1.5.1-20-2020-00010 azonosítószámú, „A 2021-2027 tervezési időszak stratégiai szintű előkészítése Fejér megyében” c. projekt keretében

Tervezők:

HÉTFA Elemző Központ részéről:

Gál Lajos természetvédelmi és tájvédelmi szakértő (Sz-064/2011.)
Nagy Árpád

Fejér Megyei Önkormányzat részéről:

Hajnalné Dr. Szecsődi Zsuzsanna Balsay István
Nagy Ivett

Kígyóssy Gábor

2021. MÁRCIUS 11.

Tartalom

1.	A területi hatásvizsgálat kidolgozási folyamatának ismertetése.....	4
1.1.	Előzmények.....	4
1.2.	A tervezés folyamat más részeihez való kapcsolódás	4
1.3.	A területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés során tett javaslatok hatása a program alakulására.....	6
1.4.	A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása, az általuk adott véleményeknek, szempontoknak a környezeti értékelés készítése során történő figyelembevétel, az indokok összefoglalása.....	6
1.5.	A területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés készítése során felhasznált adatok forrása, az alkalmazott módszer korlátai, nehézségek, az előrejelzések érvényességi határai, a felmerült bizonytalanságok.....	8
2.	A program rövid ismertetése	10
2.1.	A program céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése.....	10
2.2.	A program összefüggése más releváns koncepciókkal, illetve programokkal	13
3.	A program megvalósítása környezeti-, társadalmi- és gazdasági hatásainak, következményeinek feltárása	14
3.1.	A program céljainak összevetése a koncepció szempontjából releváns nemzetközi, közösségi, országos vagy helyi szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi célokkal	14
3.2.	A környezetvédelmi célok és szempontok megjelenése, illetve figyelembevétel a programban.....	14
3.3.	A program céljainak egymás közti, illetve a releváns koncepciók, illetve programok céljaival való konzisztenciája környezeti szempontból	14
3.4.	A jelenlegi környezeti-, társadalmi- és gazdasági helyzet releváns, a koncepcióval összefüggésben lévő elemeinek ismertetése	14
3.5.	A program megvalósulásával közvetlenül vagy közvetve környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása.....	15
3.6.	A program megvalósítása esetén várható, a környezetet érő hatások, környezeti következmények előrejelzése	20
	Komplex társadalmi-gazdasági-környezeti hatások.....	32
3.7.	A környezeti-, társadalmi és gazdasági következmények alapján a program értékelése	43
	A környezeti, társadalmi és gazdasági hatások várható alakulása abban az esetben, ha a program javaslatai nem valósulnak meg:.....	45
4.	A program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezetre, valamint a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó, a programban szereplő intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre	46
5.	Javaslat olyan környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre, szempontokra, amelyeket a program által befolyásolt más dokumentumban figyelembe kell venni.....	50

A társadalmi felzárkózás elősegítésére irányuló javaslatok és intézkedések meghatározása, továbbá a társadalmi felzárkózási szempontok érvényesítése a programban.....	52
6. A program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan a programban szereplő monitorozási javaslatok értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre	53
7. Közérthető összefoglaló.....	56

1. A TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLAT KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ISMERTETÉSE

1.1. ELŐZMÉNYEK

A Fejér Megyei Önkormányzat 2020. novemberben bízta meg a HÉTFA Elemző Központot a 2021–2027 közötti uniós programozási időszakhoz kapcsolódóan Fejér megye Területfejlesztési Koncepciójának felülvizsgálatára, valamint az ezen módosításra épülő, Fejér Megyei Területfejlesztési Program elkészítésére.

A feladat formai- és tartalmi kereteit a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009 (X.6.) Korm. rendelet határozza meg.

Jelen munka célja a Fejér megyei területfejlesztési program területi hatásvizsgálatának és integráltan a környezeti értékelésének elkészítése az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005.(I.11.) Korm. rendeletben foglaltaknak, valamint a 218/2009 (X.6.) Korm. rendelet 9. mellékletében foglalt tartalmi elvárásoknak megfelelően. A környezeti vizsgálat elsődleges célja, hogy a Fejér megyei területfejlesztési program környezeti hatásait feltárja és a kedvezőtlen hatásokat minimalizálja.

1.2. A TERVEZÉS FOLYAMAT MÁS RÉSZEIHEZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS

Tekintettel a Fejér Megyei Önkormányzat által megrendelt tervezési feladat komplexitására, valamint a tervezésre rendelkezésre álló idő korlátosságára, az egyes részdokumentumok egymásra épülése, az egyes tervezési részfolyamatok vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelő módon történő integrációja csak szoros iterációval, a tervezésbe bevont szereplők közti folyamatos egyeztetés mellett összehangolt ütemezéssel végezhető.

Kiemelten kezelendő külső körülmény, hogy a 2021-2027-es európai uniós forrásokból finanszírozott fejlesztési ciklus tervezése a megye területfejlesztési koncepció készítésével párhuzamosan jelenleg is zajlik. Így nehézséget okozhat az operatív programok tartalmát esetlegesen érintő fajsúlyosabb változások nyomán követése, a területfejlesztési tervek – különösen a területfejlesztési programra vonatkozóan annak – tartalmára is kiható esetleges módosítások pontos, határidőre történő átvezetése, amely befolyásolhatja a jelen környezeti értékelés felülvizsgálat egyes tartalmi elemeit is.

Az „Útmutató a megyei önkormányzatok, a főváros és a kiemelt térségi fejlesztési tanácsok számára a területfejlesztési program elkészítéséhez” című módszertani segédlet (Pénzügyminisztérium, 2020.10.06.) alapján a 2021-2027 közötti uniós időszak tervezési folyamatában nem áll rendelkezésre elég idő arra, hogy a területfejlesztési program stratégiai programrészének és operatív programrészének kialakítása időben jelentősen elkülönüljön egymástól. A 2021-2027-es időszak operatív programjainak tervezett indítása szükségessé teszi a megyei, kiemelt térségi, fővárosi területfejlesztési programok központi tervezési folyamathoz igazodó kidolgozását.

Azonos időben, 2020. december 22-én készült el mind a területfejlesztési koncepció, mind a területfejlesztési program felülvizsgálatának egyeztetési változata, és ezt követően, 2021. január 5-én indult meg a társadalmasítási folyamat. A területfejlesztési koncepció és a program kapcsán két dokumentum került be a társadalmasítási folyamatba: Fejér Megye Területfejlesztési

Koncepciója (továbbiakban FMTFK), valamint Fejér Megye Területfejlesztési Programja (továbbiakban FMTFP).

A Fejér megye területfejlesztési koncepció felülvizsgálatához kapcsolódóan elkészült a koncepció felülvizsgált környezeti értékelése. Tekintettel, arra, hogy a területfejlesztési program a koncepció célrendszerének középtávú megvalósításának kereteit rögzíti, ezért a területfejlesztési program a területfejlesztési koncepció folytatásának tekinthető. E feltételeknek megfelelően jelen környezeti értékelés is a Fejér megye területfejlesztési koncepciója stratégiai környezeti vizsgálatához készített felülvizsgált környezeti értékelés folytatásának, illetve kiegészítésének tekinthető.

A területfejlesztési program és a kapcsolódó környezeti vizsgálat készítésének összehangolását biztosító tervezett ütemezés:

Területfejlesztési program készítés részfeladatai	Tervezett határidő	Környezeti részfeladatai	értékelés	Tervezett határidő
Fejér megye településeinek a fejlesztési igények, projektötletek összegyűjtése	2020. tavasz- ősz			
		A környezeti tematikájának véleményezést véglegesítése	értékelés szakhatósági követő	2020.12.07.
A területfejlesztési program stratégiai és operatív programrészének egyeztetési változat elkészítése	2020.12.22.			
		A területfejlesztési program Környezeti hatásvizsgálatának kidolgozása az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet előírásai és a jóváhagyott tematika szerint		2020.12.31.
A megyei területfejlesztési program véleményezése (A társadalmasítási folyamat megindítása) a 218/2009 Korm. rendelet szerint (45 nap)	2021.01.05			
		A környezeti egyeztetésre való megküldése a környezet védelméért felelős szervezeteknek.	értékelés	2021.01.19.
A beérkezett vélemények feldolgozása, az észrevételek átvezetése, a véglegesített, a környezeti vizsgálat alapjául szolgáló területfejlesztési program elkészítése,	2021.március közepe	Beérkezett vélemények feldolgozása, tervezői válaszok,	vélemények	2021.március közepe
A területfejlesztési koncepció és program megküldése a Pénzügyminisztérium TTF részére a miniszteri állásfoglalás előkészítéséhez.	2021.március vége	A környezeti véglegesítése a környezeti vizsgálat alapjául szolgáló véleményezett területfejlesztési program figyelembevételével.	értékelés	2021.március vége
A Fejér megyei területfejlesztési program környezeti értékelésnek megfelelő átdolgozása	2021.március vége	A végleges környezeti nyilvánosságra hozatala	értékelés	2021.március vége

A Fejér Megyei Közgyűlés elfogadja a megyei területfejlesztési koncepciót és programot.	2021. március vége		
---	--------------------	--	--

A területfejlesztési tervek előkészítését komoly szakmai munka és széleskörű partnerségi egyeztetés előzte meg. A 2020-as év legnagyobb kihívása, amely 2021-es év elején is éreztette hatását, egyértelműen a koronavírus járvány okozta globális egészségügyi válsághelyzet, amely az élet minden területére, így a területfejlesztési tervezésre is, rányomta bélyegét. Az egyik legfontosabb, kézzel fogható hatása a partnerség lefolytatásában volt: tekintettel arra, hogy járványügyi intézkedések miatt nem javasolt olyan társadalmassítási, partnerségi eszköz alkalmazása, amely növeli a személyes kontaktusok számát. Emiatt a társadalmassítási folyamat az online térben folyik.

1.3. A TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLAT ÉS KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS SORÁN TETT JAVASLATOK HATÁSA A PROGRAM ALAKULÁSÁRA

A Fejér megyei területfejlesztési program kidolgozása során a térséget érintő ágazati koncepciók, országos szakpolitikai stratégiai dokumentumok mellett kiemelt figyelmet fordítottak a készítő Fejér megye 2018-ban elfogadott klímastratégiájára, az abban rögzített mitigációs és adaptációs célokhoz való illeszkedés biztosítására. Mind a program stratégiai-, mind az operatív munkarésze súlyának megfelelően kezeli a megye klímaváltozáshoz kapcsolódó veszélyeztetettségét, klíma sérülékenységét.

A fentiek mellett, a tervezési folyamatban a társadalmassítás során bevont természet- és környezetvédelmi szakmai szervezetek, hatóságok köre is garanciát jelent a program prioritásai és intézkedései környezeti-, fenntarthatósági szempontú megfelelőségének biztosítására. E garanciák mellett a Fejér megyei területfejlesztési program környezeti értékelés eredményeinek megfelelő átdolgozása hosszú távon biztosítani tudja a megye környezeti szempontból fenntartható, a klímakockázatokra hatékonyan reagálni képes komplex fejlesztési irányok mentén megvalósuló fejlődését.

A Területi Hatásvizsgálat véleményezésébe a fentiekén túl a 218/2009 (X.6.) Korm. rendeletben megnevezett véleményezésre jogosultak is bevonásra kerültek. A Környezeti Értékelés egyeztetése során a véleményező környezet védelméért felelős szervezetektől érkezett észrevételekkel kiegészített környezeti értékelés ajánlásainak figyelembevétele jogszabályi előírások alapján kötelező a területfejlesztési program készítése során, így az ott tett javaslatok befolyásolhatják a megyei területfejlesztési program stratégiai és operatív szintű részdokumentumainak irányait, így végső soron kihatással vannak a megye fejlesztési projektjeinek, beruházásainak tervezése során a környezeti szempontok fokozott érvényesítésére.

1.4. A KÖRNYEZET VÉDELMEÉRT FELELŐ SZERVEK ÉS AZ ÉRINTETT NYILVÁNOSSÁG BEVONÁSA, AZ ÁLTALUK ADOTT VÉLEMÉNYEKNEK, SZEMPONTOKNAK A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KÉSZÍTÉSE SORÁN TÖRTÉNŐ FIGYELEMBEVÉTELE, AZ INDOKOK ÖSSZEFOGLALÁSA

Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Kormányrendelet 7. § (1) bekezdése alapján a környezeti értékelés konkrét tartalmának és részletezettségének megállapításához a Fejér Megyei Közgyűlés elnöke levélben megkérte a

környezet védelméért felelős szervek (a Korm. rendelet 3. melléklete szerint), ennek sorában a megye települési önkormányzatainak szakmai véleményét, melyhez megküldte az előzetesen javasolt tematikát.

A bevonásra került érintett szakhatóságok:

- A Korm. rendelet 3. mellékletének II.1./a) b) c) valamint II.2./b) d) e) pontja alapján a Fejér Megyei Kormányhivatal,
- a Korm. rendelet 3. mellékletének II.2./c) pontja alapján a Pest Megyei Kormányhivatal,
- a Korm. rendelet 3. mellékletének II.2./f) pontja alapján a Veszprém Megyei Kormányhivatal,
- a Korm. rendelet 3. mellékletének II.2./g) h) pontja alapján Budapest Főváros Kormányhivatala,
- a Korm. rendelet 3. mellékletének II.1./b) pontja alapján a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, valamint a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság,
- a Korm. rendelet 3. mellékletének II.2./i) pontja alapján az országos tisztifőorvos (Nemzeti Népegészségügyi Központ),
- a Korm. rendelet 3. mellékletének II.1./d) valamint II.2./j) pontja alapján a Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
- a Korm. rendelet 3. mellékletének II.2./a) pontja alapján Fejér megye helyi önkormányzatainak jegyzői.

A környezeti értékelés javasolt tematikájának (a 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet alapján) nyilvánosságra hozása a Fejér megyei Önkormányzat weboldalán megtörtént.

A Területi Hatásvizsgálat véleményezésébe a fentiekén túl a 218/2009 (X.6.) Korm. rendeletben megnevezett véleményezésre jogosultak is bevonásra kerültek.

A felkért szervezetek által megküldött válaszok figyelembevételével véglegesítésre került a környezeti értékelés tematikája. A beérkezett vélemények nem eredményezték a kiküldött tematika módosítását, csak a környezeti értékelés kidolgozása során beépíthető észrevételeket fogalmaztak meg. A környezeti értékelésre vonatkozó végleges tematika:

1. Környezeti értékelés kidolgozási folyamatának ismertetése
 - 1.1. Előzmények
 - 1.2. A tervezés folyamat más részeihez való kapcsolódás
 - 1.3. A környezeti értékelés során tett javaslatok hatása a program alakulására
 - 1.4. A környezet védelméért felelő szervek és az érintett nyilvánosság bevonása, az általuk adott véleményeknek, szempontoknak a környezeti értékelés készítése során történő figyelembevétele, az indokok összefoglalása
 - 1.5. A környezeti értékelés készítése során felhasznált adatok forrása, az alkalmazott módszer korlátai, nehézségek, az előrejelzések érvényességi határai, a felmerült bizonytalanságok
2. A program rövid ismertetése
 - 2.1. A program céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése
 - 2.2. *A program összefüggése más releváns koncepciókkal, illetve programokkal (a fejezet megegyezik a Fejér megye területfejlesztési koncepció környezeti értékelés 2.2. fejezetével, külön kidolgozásra nem kerül)*
3. A program megvalósítása környezeti hatásainak, következményeinek feltárása
 - 3.1. *A program céljainak összevetése a koncepció szempontjából releváns nemzetközi, közösségi, országos vagy helyi szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi célokkal (a fejezet*

- megegyezik a Fejér megye területfejlesztési koncepció környezeti értékelés 3.1. fejezetével, külön kidolgozásra nem kerül)*
- 3.2. *A környezetvédelmi célok és szempontok megjelenése, illetve figyelembe vétele a programban (a fejezet megegyezik a Fejér megye területfejlesztési koncepció környezeti értékelés 3.2. fejezetével, külön kidolgozásra nem kerül)*
 - 3.3. *A program céljainak egymás közti, illetve a releváns koncepciók, illetve programok céljaival való konzisztenciája környezeti szempontból (a fejezet megegyezik a Fejér megye területfejlesztési koncepció környezeti értékelés 3.3. fejezetével, külön kidolgozásra nem kerül)*
 - 3.4. *A jelenlegi környezeti helyzet releváns, a koncepcióval összefüggésben lévő elemeinek ismertetése (a fejezet megegyezik a Fejér megye területfejlesztési koncepció környezeti értékelés 3.4. fejezetével, külön kidolgozásra nem kerül)*
 - 3.5. A program megvalósulásával közvetlenül vagy közvetve környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása
 - 3.6. A program megvalósítása esetén várható, a környezetet érő hatások, környezeti következmények előrejelzése
 - 3.7. A környezeti következmények alapján a program értékelése
4. A program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezetre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó, a koncepcióban szereplő intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre.
 5. Javaslat olyan környezeti szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre, szempontokra, amelyeket a program által befolyásolt más dokumentumban figyelembe kell venni
 6. A program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan a programban szereplő monitorozási javaslatok értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre
 7. Közérthető összefoglaló

Az elfogadott tematika alapján elkészült környezeti értékelés egyeztetési dokumentációja véleményezésre került a jogszabályban előírt módon az érintett szakhatóságok által, valamint a Fejér megyei Önkormányzat honlapján közzétételre került a Fejér megyei Területfejlesztési Programját és a Környezeti értékelést tartalmazó dokumentáció.

1.5. A TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLAT ÉS KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KÉSZÍTÉSE SORÁN FELHASZNÁLT ADATOK FORRÁSA, AZ ALKALMAZOTT MÓDSZER KORLÁTAI, NEHÉZSÉGEK, AZ ELŐREJELZÉSEK ÉRVÉNYESSÉGI HATÁRAI, A FELMERÜLT BIZONYTALANSÁGOK

A területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés készítése elsősorban dokumentum alapú elemzésre épül. Két fő szekunder adatforrásra támaszkodik: egyrészt a jelen tervezési folyamat részeként elkészült területfejlesztési program (stratégia és operatív program) megállapításaira; másrészt a program megalapozását szolgáló, szintén jelen tervezési időszakban készült Fejér megyei területfejlesztési koncepció felülvizsgálati dokumentációja, annak is különösen a helyzet feltáró és –értékelő munkarészében felhasznált adatok és elemzések eredményeire.

Fontos szem előtt tartani, hogy a területfejlesztési program a területfejlesztési koncepció alapján kidolgozott középtávú cselekvési terv. A területfejlesztési program a koncepció által kitűzött célok elérését szolgáló konkrét beavatkozásokat, azok ütemezését, támogatási forrását, a végrehajtás módját és felelősét határozza meg. Ugyanakkor, bár némely esetben megjelennek a területfejlesztési programban is konkrét beruházások (jellemzően utak, iparterület fejlesztések),

azok konkrét környezeti hatásait a beruházás tervezésének részét képező környezeti vizsgálatnak kell feltárni.

A fentiek okán a Fejér megye területfejlesztési koncepciójának felülvizsgálatához jelen tervezési csomag részeként elkészült felülvizsgált környezeti értékelés a stratégiai környezeti hatásokat már értékelte, a programban azokhoz képest konkrétabb hatások csak esetenként fogalmazhatók meg, a felmerülő konkrét beruházások részletes környezeti hatásainak vizsgálata pedig nem feladata jelen dokumentációnak. A területfejlesztési tervek egymásra épülésének megfelelően, ahogy a területfejlesztési koncepció és program szorosan összefüggő, egymást kiegészítő dokumentumok, így jelen környezeti értékelés is a területfejlesztési koncepció felülvizsgálatához készült környezeti értékelés kiegészítéseként értelmezhető.

Szükséges kiemelni, hogy a várható környezeti hatások értékelése során jelentős bizonytalansági tényezőként szükséges tekinteni a 2020 év tavaszán hazánkban is megjelent COVID-19 járvány okozta, egyelőre megjósolhatatlan kimenetelű gazdasági- és társadalmi folyamatok lehetséges hatásaira a megyei területfejlesztési program prioritásainak és tervezett intézkedések szakmai tartalmának megvalósíthatósága tekintetében.

Szintén különös körütekintést igényel a globális éghajlatváltozás jelentette problémákra reagáló klímastratégiák, így különösen a Fejér megyei klímastratégia cél- és eszközrendszerének adaptációja és integrációja jelentette súlypontváltozások, új célterületek beépítése a fejlesztési programot érintően, ill. a klímaváltozás káros hatásainak várható negatív kockázatai a program intézkedéseinek sikeres megvalósíthatósága, és a várható környezeti hatásainak mérlegelése szempontjából.

2. A PROGRAM RÖVID ISMERTETÉSE

2.1. A PROGRAM CÉLJAINAK, TARTALMÁNAK ÖSSZEFOGLALÓ ISMERTETÉSE

Fejér megye területfejlesztési programja két fő munkarészből áll, stratégiai és operatív munkarészből. A stratégia, a megyei területfejlesztési koncepcióhoz szorosan kapcsolódva, az abban lefektetett célrendszert viszi tovább és határozza meg a fejlesztési prioritásokat, valamint vázlatosan az intézkedéseket. Tehát, amíg Fejér megye területfejlesztési koncepciója a megye társadalmi, gazdasági és környezeti folyamataiból, állapotából és erőforrásaiból kiindulva jelöl ki hosszú távú jövőképet, amelynek eléréséhez a 2021-2027 tervezési-pénzügyi időszakra célrendszert határoz meg, addig a területfejlesztési program középtávon határozza meg a koncepcióban rögzített elvek megvalósításának keretfeltételeit és lépéseit.

Fejér megye **jövőképe:**

Fejér megye tradicionális társadalmi, kulturális, gazdasági-logisztikai szerepköreinek fenntartható és innovatív fejlesztése, egyenrangú nagytérégi együttműködések aktív tagjaként, kiváló termőhelyi adottságainak fenntartásával, a természeti és kulturális örökségének jövőtudatos kezelésével.

A stratégiai célrendszer átfogó- és stratégiai célokat, valamint horizontális elveket fogalmaz meg az alábbiak szerint:

Átfogó célok	Stratégiai célok
I. Gyarapodó, egészséges és összetartó népesség	1. Helyi identitás és közösségek megerősítése
	2. Népesség megtartása és munkaerő minőségi fejlesztése
	3. Területi különbségek mérséklése, összetartó, szociálisan érzékeny megye
II. Élhető megye és települések	4. Épített környezet, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése
	5. Természetes környezet megőrzése és a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése, zöldebb Fejér megye
III. Innovatív és fejlődő gazdaság	6. Innováció és kutatás lehetőségeinek megteremtése, elősegítése, intelligens megye
	7. Gazdasági környezet fejlesztése

A stratégiai célok mellett a központi fekvésű megye sajátos fejlesztési igényű földrajzi területeire három területi cél is meghatározásra került:

- T1: Fenntartható városok: a területi fókuszot várhatóan Fejér megye megyei jogú városai és járásközpontjai jelentik.
- T2: Mezőföld Program (Dél-Fejér): területi fókuszban két kedvezményezett járás, a komplex programmal fejlesztendő Sárbogárdi járás és a fejlesztendő Enyingi járás áll, kiegészülve a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Dunaújvárosi járásba tartozó 3 településével (Daruszentmiklós, Előszállás, Nagykarácsony). Mezőföld Fejér megye déli, elmaradott térsége az Észak-Tolna és Északkelet-Somogy határos területeivel együtt az ország egyik egységes belső periferiája, ahol gyenge a centrumok foglalkoztatási funkciója, kedvezőtlen a gazdasági szerkezet, valamint a belső kapcsolatok erőtleneke.

- T3: Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések.

A megyei területfejlesztési programok részletes tartalmát a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 3. melléklete írja elő. Ennek megfelelően a Fejér megyei területfejlesztési program a célrendszer bemutatása mellett a stratégiai munkarészben tartalmazza:

- a célrendszer külső és belső koherenciájának vizsgálatát,
- a tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírását,
- a prioritások azonosítását és bemutatását,
- a tervezéskísérő eljárások dokumentációját,
- a végrehajtásában közreműködő szervezetek közti munkamegosztás, együttműködés és információcsere meghatározását, az érdekvédelem rendszerének bemutatását,
- a végrehajtás és a finanszírozás intézményi és eljárásrendi rendszerének átfogó bemutatását,
- valamint monitoring és értékelési tervet.

A területfejlesztési program operatív programrésze az egyes prioritások alatt meghatározott intézkedések részletes bemutatását, így különösen azok forrás- és indikátor tervezését, a tervezett beavatkozások körét, területi hatályát, célcsoportját, más intézkedésekkel való kapcsolatának leírását tartalmazza.

A Fejér megyei területfejlesztési program tervezett prioritásai és intézkedései:

I. prioritás: Társadalmi kohézió

Az I. prioritás keretén belül az alábbi négy intézkedés tervezett:

- Helyi és kisközösségi identitás erősítése, szolgáltatás- és infrastruktúrafejlesztés
- Közszolgáltatások fejlesztése és azok elérhetőségének javítása, megyei szintű felzárkóztatása
- Közösségi és látványsporthoz, valamint a rendszeres testmozgáshoz kapcsolódó fejlesztések
- Társadalmi felzárkózás, népesség megtartása

II. prioritás: Munkaerőpiacra való felkészítés

A II. prioritás keretén belül az alábbi két intézkedés tervezett:

- Foglalkoztathatóság javítása, foglalkoztatottság szintjének növelése
- Munkába állást elősegítő fejlesztések

III. prioritás: Emberi erőforrások minőségi fejlesztése

A III. prioritás keretén belül az alábbi három intézkedés tervezett:

- Köznevelés és oktatás
- Egészségügyi infrastruktúra és szolgáltatások
- Szociális rendszer

IV. prioritás: Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása

A IV. prioritás keretén belül az alábbi három intézkedés tervezett:

- Speciális területi jellegből fakadó kihívásokra reagáló fejlesztések
- Szociális funkciók megerősítése
- Társadalmi kohézió

V. prioritás: Természeti környezet védelme

Az V. prioritás keretén belül az alábbi két intézkedés tervezett:

- Környezetvédelmi beruházások
- Természeti erőforrások nem terhelő hasznosítása

VI. prioritás: Klímaváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség fokozása

A VI. prioritás keretein belül az alábbi két intézkedés tervezett:

- Klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésére és a változásokhoz való alkalmazkodás érdekében tett beavatkozások
- Kibocsátás és ökológiai lábnyom csökkentése

VII. prioritás: Települési épített környezet fejlesztése

A VII. prioritás keretein belül az alábbi két intézkedés tervezett:

- Épített környezet fejlesztése
- Közlekedési módok fejlesztése

VIII. prioritás: Kulturális, történelmi és természeti örökségek ápolása

A VIII. prioritás keretein belül az alábbi két intézkedés tervezett:

- Kulturális és történelmi örökségekhez való hozzáférésének, a helyi környezet jobb megismerhetőségének, bemutathatóságának, turisztikai célú hasznosításának fejlesztése
- Helyi örökségek ápolása

IX. prioritás: Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása

A IX. prioritás keretein belül az alábbi három intézkedés tervezett:

- Üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások
- Gazdasági fókuszú közlekedési fejlesztések
- Szálláshely és vendéglátás fejlesztése

X. prioritás: Vállalkozások K+F+I teljesítményének növelése

A X. prioritás keretein belül az alábbi három intézkedés tervezett:

- Digitalizáció, IKT
- Innováció, kutatás-fejlesztés
- Gazdaság és a szakképzés, valamint a felsőfokú oktatás kapcsolódásai

XI. prioritás: Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések turisztikai fejlesztése (területi prioritás)

A XI. prioritás keretein belül az alábbi két intézkedés tervezett:

- Turisztikai infrastruktúra fejlesztése
- Turisztikai arculatfejlesztés

2.2. A PROGRAM ÖSSZEFÜGGÉSE MÁS RELEVÁNS KONCEPCIÓKKAL, ILLETVE PROGRAMOKKAL

A fejezet megegyezik a Fejér megye területfejlesztési koncepció területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés 2.2. fejezetével, külön kidolgozásra nem kerül.

3. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA KÖRNYEZETI-, TÁRSADALMI- ÉS GAZDASÁGI HATÁSAINAK, KÖVETKEZMÉNYEINEK FELTÁRÁSA

3.1. A PROGRAM CÉLJAINAK ÖSSZEVETÉSE A KONCEPCIÓ SZEMPONTJÁBÓL RELEVÁNS NEMZETKÖZI, KÖZÖSSÉGI, ORSZÁGOS VAGY HELYI SZINTEN KITŰZÖTT KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI CÉLOKKAL

A fejezet megegyezik a Fejér megye területfejlesztési koncepció területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés 3.1. fejezetével, külön kidolgozásra nem kerül.

3.2. A KÖRNYEZETVÉDELMI CÉLOK ÉS SZEMPONTOK MEGJELENÉSE, ILLETVE FIGYELEMBEVÉTELE A PROGRAMBAN

A fejezet megegyezik a Fejér megye területfejlesztési koncepció területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés 3.2. fejezetével, külön kidolgozásra nem kerül.

3.3. A PROGRAM CÉLJAINAK EGYMÁS KÖZTI, ILLETVE A RELEVÁNS KONCEPCIÓK, ILLETVE PROGRAMOK CÉLJAIVAL VALÓ KONZISZTENCIÁJA KÖRNYEZETI SZEMPONTBÓL

A fejezet megegyezik a Fejér megye területfejlesztési koncepció területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés 3.3. fejezetével, külön kidolgozásra nem kerül.

3.4. A JELENLEGI KÖRNYEZETI-, TÁRSADALMI- ÉS GAZDASÁGI HELYZET RELEVÁNS, A KONCEPCIÓVAL ÖSSZEFÜGGÉSBEN LÉVŐ ELEMEINEK ISMERTETÉSE

A fejezet megegyezik a Fejér megye területfejlesztési koncepció területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés 3.4. fejezetével, külön kidolgozásra nem kerül.

3.5. A PROGRAM MEGVALÓSULÁSÁVAL KÖZVETLENÜL VAGY KÖZVETVE KÖRNYEZETI HATÁST KIVÁLTÓ TÉNYEZŐK, OKOK FELTÁRÁSA

A vizsgálat keretében az alábbi táblázatban összegzésre kerül, hogy a Fejér megyei területfejlesztési program egyes prioritásai, az azok keretében megfogalmazott intézkedések megvalósulása esetén mely környezeti elemekre gyakorolnak közvetlen, vagy közvetett hatást.

Fejér megyei területfejlesztési program prioritásai	Fejér megyei területfejlesztési program intézkedései	Hatótényezők (tervezett beavatkozások)	Talaj	Levegő	Víz	Táj, tájkép	Ökológiai rendszer	Épített környezet	Emberi egészség
Társadalmi kohézió	Helyi és kisközösségi identitás erősítése, szolgáltatás- és infrastruktúrafejlesztés	Innovatív városfejlesztési tevékenységek (pl. közösségfejlesztés, kultúra, helyi gazdaság, zöld város); okos település, okos térség fejlesztések (IKT); Közösségi terek (közösségi ház, játszótér templom (temető, ravatalozó)) fejlesztése.	+	+	+	+	+	++	++
	Közszolgáltatások fejlesztése és azok elérhetőségének javítása, megyei szintű felzárkóztatása	Szociális- és kulturális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése (óvoda, bölcsőde, kulturális intézmények); Falu-és tanyagondnoki szolgálatok, hivatali épületek, közbiztonság javító beruházások, közösségi programok, rendezvények.	0	+	0	0	0	++	+
	Közösségi és látványsporthoz, valamint a rendszeres testmozgáshoz kapcsolódófejlesztések	Sport és szabadidős infrastruktúra (pl. szabadtéri sportpálya, sportcsarnok, tanuszoda) fejlesztése; sportrendezvények, sporteszközök.	0	0	0+	+	0	++	++
	Társadalmi felzárkózás, népesség megtartása	Szociális városrehabilitáció; szociális infrastruktúra és szolgáltatások; társadalmi innováció.	0	+	0	+	0	++	++
Munkaerőpiacra való felkészítés	Foglalkoztathatóság javítása, foglalkoztatottság szintjének növelése	Foglalkoztatási paktum és -programok; szakképzés, munkaerő-piaci képzés (infrastruktúra, képzés), atipikus foglalkoztatási formák.	0	+	0	0	0	+	+

Fejér megyei területfejlesztési program prioritásai	Fejér megyei területfejlesztési program intézkedései	Hatótényezők (tervezett beavatkozások)	Talaj	Levegő	Víz	Táj, tájkép	Ökológiai rendszer	Épített környezet	Emberi egészség
	Munkába állást elősegítő fejlesztések	Munkavállalók lakhatási lehetőségeinek szélesítése; Munkavállalók közlekedési lehetőségeinek szélesítése (közösségi közlekedés fejlesztése, alternatív közlekedési eszközök és útvonalak).	0	++	0	+	+	++	+
Emberi erőforrások minőségi fejlesztése	Köznevelés és oktatás	Oktatás infrastruktúrájának fejlesztése (épületállomány korszerűsítése, bővítése)	0	+	0	0	0	++	+
	Egészségügyi infrastruktúra és szolgáltatások	Alapinfrastruktúra fejlesztése; Egészségügyi ellátás fejlesztése (pl. fogorvosi rendelő, szakellátás); Szűrő-, megelőző vizsgálatok kiterjesztése, védőoltások rendszerének továbbfejlesztése.	0	+	0	0	0	++	++
	Szociális rendszer	Szociális alapinfrastruktúra fejlesztése; Idősek otthona kialakítása / fejlesztése.	0	+	0	0	0	++	++
Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása (területi prioritás a Sárbogárdi és az Enyingi járásokra, valamint a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Dunaújvárosi járásba tartozó 3 településével: Daruszentmiklós, Előszállás, Nagykarácsony)	Speciális területi jellegből fakadó kihívásokra reagáló fejlesztések	Közlekedésfejlesztés; Gazdasági szerkezetváltást elősegítő fejlesztések (pl. helyi termelők támogatása, lakhatási lehetőségek); Foglalkoztathatóság javítása, foglalkoztatottság szintjének növelése.	++	++	++	++	+	++	+
	Szociális funkciók megerősítése	Szociális gazdaság; Szociális infrastruktúra és szolgáltatások (pl. idős-gondozás, gyermekjóléti szolgálat fejlesztése).	+	+	+	++	+	+	++
	Társadalmi kohézió	Társadalmi felzárkózás, társadalmi innováció (pl. szociális településrész-rehabilitáció).	0	+	0	0	0	++	++
Természeti környezet védelme	Környezetvédelmi beruházások	Települési zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése; Hulladékgazdálkodás, körforgásos	++	++	++	++	++	+	++

Fejér megyei területfejlesztési program prioritásai	Fejér megyei területfejlesztési program intézkedései	Hatótényezők (tervezett beavatkozások)	Talaj	Levegő	Víz	Táj, tájkép	Ökológiai rendszer	Épített környezet	Emberi egészség
		gazdaság; biodiverzitás, természet- és tájvédelem, vízminőség védelem; Egyéb környezetvédelmi infrastruktúra (zaj, levegőtisztaság).							
	Természeti erőforrások nem terhelő hasznosítása	Agrár-környezet- és tájgazdálkodás; Turisztikai célú hasznosítás (pl. tanösvények, kilátó).	++	+	++	++	++	+	+
Klímaváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség fokozása	Klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésére és a változásokhoz való alkalmazkodás érdekében tett beavatkozások	Klíma-alkalmazkodás, klímavédelem (pl. árvízvédelem, villámárvíz-elvezetés, öntözés és esővíz visszatartása; városi/települési zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése (pl. klímaellenállóbb települések fejlesztése).	++	+	++	++	++	+	+
	Kibocsátás és ökológiai lábnyom csökkentése	Energiahatékonyság; megújuló energia-felhasználás (termelés, felhasználás).	+	++	+	++	+	+	++
Települési épített környezet fejlesztése	Épített környezet fejlesztése	Belterületi út, kerékpárút, járda, csapadékvíz elvezetés; Barnamezős területek rekonstrukciója; víziközmű rendszerek felújítás, ivóvíz hálózatok és ivóvíz minőség; Szennyvízelvezetés- és tisztítás.	++	++	++	+	+	++	++
	Közlekedési módok fejlesztése	Térségi és helyi közösségi közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások, intermodális csomópontok; Közlekedésbiztonsági fejlesztések; Európai TEN-T hálózatok illesztése.	+	++	0	++	+	++	+
Kulturális, történelmi és természeti örökségek ápolása	Kulturális és történelmi örökségekhez való hozzáférésének, a helyi környezet jobb megismerhetőségének, bemutathatóságának, turisztikai célú hasznosításának fejlesztése	Turizmusfejlesztés (turisztikai attrakciók fejlesztése, megújítása – pl. fürdők, rekreációs lehetőségek).	+	+	+	+	+	++	+
	Helyi örökségek ápolása	Közművelődés, kultúra, közösségi terek infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztése	0	+	0	0	0	++	+

Fejér megyei területfejlesztési program prioritásai	Fejér megyei területfejlesztési program intézkedései	Hatótényezők (tervezett beavatkozások)	Talaj	Levegő	Víz	Táj, tájkép	Ökológiai rendszer	Épített környezet	Emberi egészség
		(turisztikai szempontok szerint) (pl. rendezvények, közösségi programok és infrastruktúra).							
Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása	Üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások	Üzleti környezet (pl. ipari park, inkubátorház); vállalkozások fejlesztése, támogatása (pl. vvt, munkahelymegtartás); szociális gazdaság.	+	++	+	+	+	++	+
	Gazdasági fókuszú közlekedési fejlesztések	Közúti fejlesztések (autópálya és gyorsforgalmi út fejlesztések); vasúti fejlesztések, intermodális csomópontok.	++	++	+	++	+	++	+
	Szálláshely és vendéglátás fejlesztése	Szálláshelyek fejlesztése; helyi termékek értékesítése, helyi piacok.	0	+	+	0	+	++	+
Vállalkozások K+F+I teljesítményének növelése	Digitalizáció, IKT	Vállalkozások digitális jelenlétének, IKT készségeinek fejlesztése.	0	+	0	0	0	0	+
	Innováció, kutatás-fejlesztés	Megye K+F+I teljesítményének növelése.	0	+	0	+	0	+	+
	Gazdaság és a szakképzés, valamint felsőfokú oktatás kapcsolódásai	Kutatóhelyek gazdasági kapcsolódásainak támogatása.	0	0	0	0	0	0	+
Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések turisztikai fejlesztése (területi prioritás)	Turisztikai infrastruktúra fejlesztése	Fürdőhelyek, szálláshelyek, természetközeli és aktív turisztikai attrakciók fejlesztése. A kulturális és szakrális örökség turisztikai hasznosítása. Kerékpárutak turisztikai célú fejlesztése.	0	0	+	+	++	++	++
	Turisztikai arculatfejlesztés	Turisztikai termék- és szolgáltatásfejlesztés. Turisztikai attrakcióval rendelkező települések turisztikai infrastrukturális és szolgáltatói hiányosságainak felszámolása a komplex élményszerzés érdekében. Egyéb turisztikai attrakció fejlesztés (pl. gasztronómia).	0	0	0	0	0	++	+

Fejér megyei területfejlesztési program prioritásai	Fejér megyei területfejlesztési program intézkedései	Hatótényezők (tervezett beavatkozások)	Talaj	Levegő	Víz	Táj, tájkép	Ökológiai rendszer	Épített környezet	Emberi egészség
Az intézkedéseinek megvalósulása és az adott környezeti elem, rendszer közötti kapcsolat: ++ erős, közvetlen kapcsolat, + közvetett kapcsolat, 0 nincs kapcsolat.									

3.6. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA ESETÉN VÁRHATÓ, A KÖRNYEZETET ÉRŐ HATÁSOK, KÖRNYEZETI KÖVETKEZMÉNYEK ELŐREJELZÉSE

A Fejér Megyei Területfejlesztési Program egyes intézkedéseinek a konkrét a környezetre gyakorolt hatótényezőit, a várható környezeti hatások jellegét és irányát, illetve a várható negatív környezeti hatások csökkentésére vonatkozó javaslatokat az alábbi táblázat összegzi.

Fejér megye területfejlesztési program prioritásai	Fejér megye területfejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészségkárosodása	
Társadalmi kohézió	Helyi és kisközösségi identitás erősítése, szolgáltatás- és infrastruktúrafejlesztés	Innovatív városfejlesztési tevékenységek (pl. közösségfejlesztés, kultúra, helyi gazdaság, zöld város); okos település, okos térség fejlesztések (IKT); Közösségi terek (közösségi ház, játszótér, templom, temető, ravatalozó) fejlesztése.	A természeti erőforrások igénybevétele csökken. A zöldfelületi arány javulása. Csökken a környezeti terhelés. Egészségesebb környezet alakul ki. A helyi lakosság körében nő a környezettudatosság.	+	+	+	
	Közszolgáltatások fejlesztése és azok elérhetőségének javítása, megyei szintű felzárkóztatása	Szociális- és kulturális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése (óvoda, bölcsőde, kulturális intézmények); Falu-és tanyagondnoki szolgálatok, hivatali épületek, közbiztonság javító beruházások.	Az épített környezet állapotának javulása. A természeti erőforrások igénybevétele csökken. Egészségesebb lakókörnyezet megteremtése.	+	+	+	
	Közösségi és látványsporthoz, valamint a rendszeres testmozgáshoz kapcsolódó fejlesztések	Sport és szabadidős infrastruktúra (pl. szabadtéri sportpálya, sportcsarnok, tanuszoda) fejlesztése; sportrendezvények, sporteszközök.	Egészségesebb lakókörnyezet megteremtése. Az emberek általános egészségi állapota javul. Sportrendezvények látogatottsága révén ugyanakkor a gépkocsiforgalom növekedhet.	0	+/-	+	

Fejér megye terület-fejlesztési program prioritásai	Fejér megye terület-fejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészségkárosodása	
	Társadalmi felzárkózás, népesség megtartása	Szociális városrehabilitáció; szociális infrastruktúra és szolgáltatások; társadalmi innováció.	Az épített környezet állapotának javulása. A zöldfelületi arány javulása. Egészségesebb lakókörnyezet megteremtése.	+	+	+	
Munkaerőpiacra való felkészítés	Foglalkoztathatóság javítása, foglalkoztatottság szintjének növelése	Foglalkoztatási paktum és -programok; szakképzés, munkaerő-piaci képzés (infrastruktúra, képzés), atipikus foglalkoztatási formák.	Az atipikus foglalkoztatási formák (pl. távmunka) terjedésével csökken a napi munkába járók száma, ugyanakkor a foglalkoztatási paktumok eredményeként növekvő foglalkoztatottsági szint következtében nő az ingázók száma, növekedhet a közlekedési eredetű légszennyezettség.	0	+/-	+/-	Munkába járás távolságának csökkentése a munkavállalók lakhatási lehetőségeinek szélesítésével. Elektromobilitás elterjedésének és a közösségi közlekedési módok használatának ösztönzése.
	Munkába állást elősegítő fejlesztések	Munkavállalók lakhatási lehetőségeinek szélesítése; Munkavállalók közlekedési lehetőségeinek szélesítése (közösségi közlekedés fejlesztése, alternatív közlekedési eszközök és útvonalak).	Csökken az egyéni közlekedési módot választó munkába járók aránya, ugyanakkor nő az ingázók száma, növekedhet a közlekedési eredetű légszennyezettség.	0	+/-	+/-	Munkába járás távolságának csökkentése a munkavállalók lakhatási lehetőségeinek szélesítésével. Elektromobilitás elterjedésének és a közösségi közlekedési módok használatának ösztönzése.
Emberi erőforrás minőségi fejlesztése	Köznevelés és oktatás	Oktatás infrastruktúrájának fejlesztése (épületállomány korszerűsítése)	Az épített környezet állapotának javulása. Az energiahatékonyság növelésével a természeti erőforrások igénybevétele mérséklődik.	+	+	+	

Fejér megye terület-fejlesztési program prioritásai	Fejér megye terület-fejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészségkárosodása	
	Egészségügyi infrastruktúra és szolgáltatások	Alapinfrastruktúra fejlesztése; Egészségügyi ellátás fejlesztése (pl. fogorvosi rendelő, szakellátás); Szűrő-, megelőző vizsgálatok kiterjesztése, védőoltások rendszerének továbbfejlesztése.	Az épített környezet állapotának javulása. Az energiahatékonyság növelésével a természeti erőforrások igénybevétele mérséklődik. Az emberek általános egészségi állapota javul, egészségtudatossága nő.	+	+	+	
	Szociális rendszer	Szociális alapinfrastruktúra fejlesztése; Idősek otthona kialakítása / fejlesztése.	Az épített környezet állapotának javulása. Az energiahatékonyság növelésével a természeti erőforrások igénybevétele mérséklődik. Az emberek általános egészségi állapota javul, egészségtudatossága nő.	+	+	+	
Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása (területi prioritás a Sárbogárdi és az Enyingi járásokra, valamint a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Dunaújvárosi járásba	Speciális területi jellegből fakadó kihívásokra reagáló fejlesztések	Közlekedésfejlesztés; Gazdasági szerkezetváltást elősegítő fejlesztések (pl. helyi termelők támogatása, lakhatási lehetőségek); Foglalkoztatathatóság javítása, foglalkoztatottság szintjének növelése.	Nő - különösen a belső környéküként is felfogható M8 gyorsforgalmi út kiépítésével és a 2x2 sávós, emelt sebességű, gyorsforgalmi úttá fejleszthető 63. sz. főút megvalósításával - a közúti közlekedés forgalma a jobb minőségű úthálózat miatt, és elkerülő szakaszok kiépítése hiányában (pl. a 63. sz. főút esetében Sárbogárdon) nőhet a belterületi szakaszok forgalma és az azzal járó környezetterhelés, de nő a	-	+/-	+/-	Átgondolt, a magas táj- és természeti értékekkel rendelkező területeket kevésbé igénybe vevő közlekedési hálózatfejlesztés megvalósítása.

Fejér megye terület-fejlesztési program prioritásai	Fejér megye terület-fejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészségkárosodása	
tartozó 3 településével: Daruszentmiklós, Előszállás, Nagykarácsony)			közösségi közlekedést választók aránya is. A megyei célkitűzések alapján nő a kötött pályás közlekedést igénybevevők száma. Nő a közlekedési infrastruktúra területfoglalása. Élőhelyek további fragmentációja léphet fel. A helyi termelők támogatásával ugyanakkor csökkenő szállítási távolságok, csökkenő tranzitforgalom. Csökken a környezeti terhelés.				
	Szociális funkciók megerősítése	Szociális gazdaság; Szociális infrastruktúra és szolgáltatások (pl. idősgondozás, gyermekjóléti szolgálat fejlesztése).	Az épített környezet állapotának javulása. Az energiahatékonyság növelésével a természeti erőforrások igénybevétele mérséklődik, ugyanakkor az árutermelő szociális gazdaságok révén növekedhet is. Az emberek általános egészségi állapota javul, egészségtudatossága nő.	+/-	+	+	
	Társadalmi kohézió	Társadalmi felzárkózás, társadalmi innováció (pl. szociális településrész-rehabilitáció).	Az épített környezet állapotának javulása. Az energiahatékonyság növelésével a természeti erőforrások igénybevétele mérséklődik. Az emberek általános higiéniai és egészségi	+	+	+	

Fejér megye terület-fejlesztési program prioritásai	Fejér megye terület-fejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészségkárosodása	
			állapota javul, egészségtudatossága nő.				
Természeti környezet védelme	Környezetvédelmi beruházások	Települési zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése; Hulladékgazdálkodás, körforgásos gazdaság; biodiverzitás, természet- és tájvédelem, vízminőség védelem; Egyéb környezetvédelmi infrastruktúra (zaj, levegőtisztaság).	A zöldfelületi arány javulása. Egészségesebb lakókörnyezet megteremtése. Hulladékgazdálkodás hiányosságainak felszámolása. A szelektív hulladékgyűjtés arányának növelése. A hulladék újrahasznosítás növelése, ezáltal a primer nyersanyag felhasználás csökkenése. Illegális hulladéklerakó helyek felszámolása. A víz és talajszennyezések csökkenése. Felszíni vizek szennyezésének csökkenése. Felszíni vízkészletek hosszú távon megmaradnak. Egészséges ivóvíz készletek. Természetvédelmi területek állapota javul, az ökológiai sokféleség növekedése.	+	+	+	
	Természeti erőforrások nem terhelő hasznosítása	Agrár-környezet- és tájgazdálkodás; Turisztikai célú hasznosítás (pl. tanösvények, kilátó).	Csökkenő talaj-, vízszennyezések Gazdaságosabb erőforrás (talaj) használat. Nő az egészséges mezőgazdasági termékek aránya.	+	+	+	

Fejér megye terület-fejlesztési program prioritásai	Fejér megye terület-fejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészségkárosodása	
Klímaváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség fokozása	Klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésére és a változásokhoz való alkalmazkodás érdekében tett beavatkozások	Klíma-alkalmazkodás, klímavédelem (pl. árvízvédelem, villámárvíz-elvezetés, öntözés és esővíz visszatartása; városi/települési zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése (pl. klímaellenállóbb települések fejlesztése); mérési hálózat kialakítása a hő, a zaj, és a levegő tisztaság meghatározása és a teendő intézkedések érdekében	A zöldfelületi arány javulása. Egészségesebb lakókörnyezet megteremtése. Az emberi életet veszélyeztető környezeti katasztrófák kockázatának csökkenése. A vízvisszatartás növelésével a természeti erőforrások igénybevétele (öntözővíz) mérséklődik.	+	+	+	
	Kibocsátás és ökológiai lábnyom csökkentése	Energiahatékonyság; megújuló energia-felhasználás (termelés, felhasználás).	Az épített környezet állapotának javulása. Az energiahatékonyság növelésével és a megújuló energiaforrások használatának terjedésével a természeti erőforrások igénybevétele mérséklődik, a fosszilis tüzelőanyagok okozta környezetterhelés (az épületszintű fűtési rendszerek esetében is, de különösen a megújuló energia alapon működő távhőrendszerek bővítésével) csökken. A légszennyezettség okozta	+	+	+	

Fejér megye terület-fejlesztési program prioritásai	Fejér megye terület-fejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészségkárosodása	
			megbetegedések száma csökken.				
Települési épített környezet fejlesztése	Épített környezet fejlesztése	Belterületi út, kerékpárút, járda, csapadékvíz elvezetés; Barnamezős területek rekonstrukciója; víziközmű rendszerek felújítás, ivóvíz hálózatok és ivóvíz minőség; Szennyvízelvezetés- és tisztítás.	Területfoglalás és zöldfelület kivétel. Az új nyomvonalak mentén nő a levegő és zajterhelés. A kerékpárforgalmi úthálózat bővülésével ugyanakkor nő a gépjármű helyett kerékpárt használók aránya. A barnamezős területek rekonstrukciójával az épített környezet állapotának javulása. Egészségesebb lakókörnyezet megteremtése. Részben kiváltható a zöldmezős beruházások jelentett értékes zöldfelületek, mezőgazdasági termőterületek területfoglalása. Környezeti kármentesítés esetén csökken a talaj és a vízbázisok szennyezettsége. Egészséges ivóvíz biztosítása. Vízkészletekkel való takarékosabb bánásmód a rendszerveszteségek csökkentésével. A víztestek belterületi diffúz szennyezésének csökkenése. A	+/-	+/-	+/-	Átgondolt, a települési zöldfelületeket kevésbé igénybe vevő közlekedési hálózatfejlesztés megvalósítása. A kerékpáros közlekedési módot népszerűsítő szemléletformáló kampányok.

Fejér megye terület-fejlesztési program prioritásai	Fejér megye terület-fejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészségkárosodása	
			szennyvíztisztító telepekből származó pontszerű szennyezések mérséklése. Egészséges ivóvízbázisok fenntartása.				
	Közlekedési módok fejlesztése	Térségi és helyi közösségi közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások, intermodális csomópontok; Közlekedésbiztonsági fejlesztések; Európai TEN-T hálózatok illesztése.	Nő a közúti közlekedés forgalma a kialakított intermodális környezetben, de nő a közösségi közlekedést választók aránya is. Nőhet a közlekedési infrastruktúra területfoglalása a települési zöldfelületek rovására.	-	+/-	+/-	Átgondolt, a települési zöldfelületeket kevésbé igénybe vevő közlekedési hálózatfejlesztés megvalósítása. Intelligens közlekedésirányítási-szervezési technikák és módszerek alkalmazásával csökkenthető a forgalmi dugók kialakulásának esélye a közösségi közlekedési csomópontok környezetében.
Kulturális, történelmi és természeti örökségek ápolása	Kulturális és történelmi örökségekhez való hozzáférésének, a helyi környezet jobb megismerhetőségének, bemutathatóságának, turisztikai célú	Turizmusfejlesztés (turisztikai attrakciók fejlesztése, megújítása - pl. fürdők, rekreációs lehetőségek).	Az épített környezet állapotának javulása, ugyanakkor a vonzerő látogatottságának növekedése a közlekedési forgalom növekedését is okozza. A rekreációs fejlesztések hozzájárulnak az emberi egészség javításához.	+/-	+/-	+/-	Átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével az attrakciók környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető. Fontos emellett maga a szolgáltatás, attrakció helyszínének és zaj szempontjából érzékeny

Fejér megye terület-fejlesztési program prioritásai	Fejér megye terület-fejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészségkárosodása	
	hasznosításának fejlesztése						környezetének vizsgálata (az ún. csendes területek megőrzése szempontjából).
	Helyi örökségek ápolása	Közművelődés, kultúra, közösségi terek infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztése (turisztikai szempontok szerint) (pl. rendezvények, közösségi programok és infrastruktúra).	Az épített környezet állapotának javulása. Az energiahatékonyság növelésével a természeti erőforrások igénybevétele mérséklődik, a légszennyezettség csökken. A nyitott közösségi terek fejlesztésével a zöldfelület állapotának javulása. Egészségesebb lakókörnyezet megteremtése.	0	+	+	
Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása	Üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások	Üzleti környezet (pl. ipari park, inkubátorház); vállalkozások fejlesztése, támogatása (pl. vvt, munkahelymegtartás); szociális gazdaság.	A technológiai fejlesztések során az emisszió csökkentéssel csökken a levegő és vízszennyezés. Az energiahatékonyság növelésével a természeti erőforrások igénybevétele mérséklődik. De emellett nő a közúti közlekedés forgalma és így a légszennyezettség a kialakított telephelyek, logisztikai központok környezetében és zöldmezős beruházások esetén nő a területfoglalás.	+/-	+/-	+/-	Barnamezős területek ipari és szolgáltató beruházások telepítésére való előnyben részesítésével csökkenthető zöldfelületi területfoglalás. Átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével a fejlesztett telephelyek környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető. A légszennyezettség, valamint

Fejér megye terület-fejlesztési program prioritásai	Fejér megye terület-fejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészségkárosodása	
							a zaj és rezgés káros hatásainak mérséklése érdekében az új létesítményeket, valamint a megközelítési útvonalakat lehetőleg lakott településektől optimális távolságra kell kialakítani.
	Gazdasági fókuszú közlekedési fejlesztések	Közúti fejlesztések (autópálya és gyorsforgalmi út fejlesztések); vasúti fejlesztések, intermodális csomópontok.	A gazdasági fókuszú közlekedésfejlesztések teherforgalom növelő hatásával nő a levegő- és a vízszennyezés, valamint a zajterhelés. A levegőszennyezés és a zajterhelés az emberi egészség károsodását okozza. Nő a közlekedési infrastruktúra területfoglalása.	-	-	-	A légszennyezettség, valamint a zaj és rezgés káros hatásainak mérséklése érdekében az új közlekedési létesítményeket, nyomvonalakat lakott településektől optimális távolságra kell kialakítani. Átgondolt, az értékes zöldfelületeket és mezőgazdasági területeket kevésbé igénybe vevő közlekedési hálózatfejlesztés megvalósítása.
	Szálláshely és vendéglátás fejlesztése	Szálláshelyek fejlesztése; helyi termékek értékesítése, helyi piacok.	Az épített környezet állapotának javulása, ugyanakkor a szállás- és vendéglátóhelyek látogatottságának növekedése a közlekedési forgalom növekedését is okozza. A	+/-	+/-	+/-	Átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével a szállás- és vendéglátóhelyek

Fejér megye terület-fejlesztési program prioritásai	Fejér megye terület-fejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészségkárosodása	
			kapcsolódó minőségi rekreációs fejlesztések hozzájárulnak az emberi egészség javításához. A helyi piacok kialakításával csökkenő szállítási távolságok, csökkenő tranzitforgalom. Csökken a környezeti terhelés.				környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető.
Vállalkozások K+F+I teljesítményének növelése	Digitalizáció, IKT	Vállalkozások digitális jelenlétének, IKT készségeinek fejlesztése.	Csökken az ingázók száma, csökkenő tranzitforgalom. Csökken a környezeti terhelés.	0	+	0	
	Innováció, kutatás-fejlesztés	Megye K+F+I teljesítményének növelése.	Csökken a nyersanyag- és energiafelhasználás, csökken a káros anyag kibocsátás és a hulladék képződés.	+	+	0	
	Gazdaság és a szakképzés, valamint felsőfokú oktatás kapcsolódásai	Kutatóhelyek gazdasági kapcsolódásainak támogatása.	Csökken a nyersanyag- és energiafelhasználás, csökken a káros anyag kibocsátás és a hulladék képződés.	+	+		
Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és a Budapest környéke turisztikai térség településeinek	Turisztikai infrastruktúra fejlesztése	Fürdőhelyek, szálláshelyek, természetközeli és aktív turisztikai attrakciók fejlesztése. A kulturális és szakrális örökség turisztikai hasznosítása. Kerékpárutak turisztikai célú fejlesztése.	Az épített környezet állapotának javulása, ugyanakkor a vonzerő látogatottságának növekedése a közlekedési forgalom növekedését is okozza, ami a légszennyezettség és zajterhelés növekedéshez vezethet. A rekreációs	0	+/-	+/-	Átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével az attrakciók környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető.

Fejér megye terület-fejlesztési program prioritásai	Fejér megye terület-fejlesztési program intézkedései	Az intézkedéshez tartozó beavatkozások	Hatás jellege	Várható hatás			Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére
				Természeti erőforrások igénybevétele	Környezeti terhelés	Emberi egészség károsodása	
turisztikai fejlesztése (területi prioritás)			fejlesztések hozzájárulnak az emberi egészség javításához.				
	Turisztikai arculatfejlesztés	Turisztikai termék- és szolgáltatásfejlesztés. Turisztikai attrakcióval rendelkező települések turisztikai infrastrukturális és szolgáltatói hiányosságainak felszámolása a komplex élményszerzés érdekében. Egyéb turisztikai attrakció fejlesztés (pl. gasztronómia).	Az épített környezet állapotának javulása. Ugyanakkor a vonzerő látogatottságának növekedése a közlekedési forgalom növekedését is okozza, ami a légszennyezettség és zajterhelés növekedéshez vezethet. A nyitott közösségi terek fejlesztésével a zöldfelület állapotának javulása. Egészségesebb lakókörnyezet megteremtése. Ugyanakkor a vonzerő látogatottságának növekedése a közlekedési forgalom növekedését is okozza, ami a légszennyezettség és zajterhelés növekedéshez vezethet.	0	+/-	+/-	Átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével az attrakciók környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető.
Várható hatás: + pozitív hatás, - negatív hatás, +/- kettős hatás, 0 nincs hatás.							

KOMPLEX TÁRSADALMI-GAZDASÁGI-KÖRNYEZETI HATÁSOK

Fejér megye területfejlesztési programja stratégiai hatásvizsgálat keretében a fenti, környezeti hatások elemzése mellett prioritásonként értékelésre kerültek a program megvalósítása esetén várható komplex társadalmi-gazdasági-környezeti hatások is az alábbiak szerint.

I. prioritás: Társadalmi kohézió

Hatás megnevezése	Hatás iránya	Hatás nagysága	Bekövetkezés valószínűsége
Gazdasági hatások			
1) A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai)	+	1	2
2) Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	+	2	3
3) A mezőgazdaságra	+	3	3
4) Az erdőgazdálkodásra	+	1	1
5) Az idegenforgalomra	+	2	2
6) A vízgazdálkodásra	+	1	1
7) A térség versenyképességére	+	3	3
8) A foglalkoztatásra	+	2	3
9) A műszaki infrastruktúra-hálózatra	+	3	3
10) Az energiaellátásra	+	2	2
Társadalmi hatások			
1) A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	+	3	3
2) A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére	+	2	3
3) A szabadidő eltöltésre	+	3	3
4) A népesség életminőségére és egészségi állapotára	+	3	3
5) A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	+	2	3
6) A népességmegtartó képességre	+	3	3
7) az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra	+	3	3
8) A helyi kultúra fejlődésére	+	3	3
Környezeti hatások			
1) A termőföld mennyiségére	0	0	0
2) A talaj minőségére	0	0	0
3) A földtani és ásványi vagyponra	+	1	1
4) A levegő minőségére	+	2	2
5) A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	+	2	2
6) az ár - és belvízvédelemre	+	2	2
7) A hulladékgazdálkodás helyzetére	+	2	3
8) A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép)	0	0	0
9) Az épített környezetre	+	3	3
10) A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet)	+	3	3
11) A világörökségi és a világörökségi várományos területekre	+	2	2
12) Az élővilágra	+	2	2
13) a környezeti kockázatra	+	2	2
hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy			

II. prioritás: Munkaerőpiacra való felkészítés

Hatás megnevezése	Hatás iránya	Hatás nagysága	Bekövetkezés valószínűsége
Gazdasági hatások			
1) A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai)	0	0	0
2) Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	+	3	2
3) A mezőgazdaságra	+/-	3	3
4) Az erdőgazdálkodásra	+/-	2	2
5) Az idegenforgalomra	+	3	3
6) A vízgazdálkodásra	0	0	0
7) A térség versenyképességére	+	3	3
8) A foglalkoztatásra	+	3	3
9) A műszaki infrastruktúra-hálózatra	+	2	3
10) Az energiaellátásra	+	1	2
Társadalmi hatások			
1) A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	+	3	3
2) A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére	+	3	3
3) A szabadidő eltöltésre	+	2	2
4) A népesség életminőségére és egészségi állapotára	+	3	3
5) A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	+	2	2
6) A népességmegtartó képességre	+	3	3
7) az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra	+	3	3
8) A helyi kultúra fejlődésére	0	0	0
Környezeti hatások			
1) A termőföld mennyiségére	-	1	2
2) A talaj minőségére	0	0	0
3) A földtani és ásványi vagyponra	0	0	0
4) A levegő minőségére	+/-	2	2
5) A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	0	0	0
6) az ár - és belvízvédelemre	0	0	0
7) A hulladékgazdálkodás helyzetére	0	0	0
8) A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép)	+/-	2	2
9) Az épített környezetre	+	2	3
10) A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet)	0	0	0
11) A világörökségi és a világörökségi várományos területekre	0	0	0
12) Az élővilágra	-	1	2
13) a környezeti kockázatra	-	1	1
hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy			

III. prioritás: Emberi erőforrások minőségi fejlesztése

Hatás megnevezése	Hatás iránya	Hatás nagysága	Bekövetkezés valószínűsége
Gazdasági hatások			
1) A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai)	0	0	0
2) Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	+	1	2
3) A mezőgazdaságra	0	0	0
4) Az erdőgazdálkodásra	0	0	0
5) Az idegenforgalomra	+	2	2
6) A vízgazdálkodásra	0	0	0
7) A térség versenyképességére	+	2	3
8) A foglalkoztatásra	+	2	3
9) A műszaki infrastruktúra-hálózatra	+	1	2
10) Az energiaellátásra	+	2	3
Társadalmi hatások			
1) A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	+	3	3
2) A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére	+	2	3
3) A szabadidő eltöltésre	+	1	2
4) A népesség életminőségére és egészségi állapotára	+	3	3
5) A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	+	3	3
6) A népességmegtartó képességre	+	3	3
7) az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra	+	3	3
8) A helyi kultúra fejlődésére	0	0	0
Környezeti hatások			
1) A termőföld mennyiségére	0	0	0
2) A talaj minőségére	0	0	0
3) A földtani és ásványi vagyona	0	0	0
4) A levegő minőségére	+	1	2
5) A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	0	0	0
6) az ár - és belvízvédelemre	0	0	0
7) A hulladékgazdálkodás helyzetére	+	1	2
8) A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép)	0	0	0
9) Az épített környezetre	+	2	3
10) A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet)	0	0	0
11) A világörökségi és a világörökségi várományos területekre	0	0	0
12) Az élővilágra	+	1	2
13) a környezeti kockázatra	0	0	0
hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy			

IV. prioritás: Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása

Hatás megnevezése	Hatás iránya	Hatás nagysága	Bekövetkezés valószínűsége
Gazdasági hatások			
1) A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai)	+	3	3
2) Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	+	3	2
3) A mezőgazdaságra	+	3	3
4) Az erdőgazdálkodásra	+	2	3
5) Az idegenforgalomra	+	2	2
6) A vízgazdálkodásra	+	1	2
7) A térség versenyképességére	+	3	3
8) A foglalkoztatásra	+	3	3
9) A műszaki infrastruktúra-hálózatra	+	3	3
10) Az energiaellátásra	+	1	2
Társadalmi hatások			
1) A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	+	3	3
2) A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére	+	3	3
3) A szabadidő eltöltésre	+	2	2
4) A népesség életminőségére és egészségi állapotára	+	3	2
5) A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	+	1	2
6) A népességmegtartó képességre	+	3	2
7) az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra	+	3	2
8) A helyi kultúra fejlődésére	+	1	2
Környezeti hatások			
1) A termőföld mennyiségére	+	2	2
2) A talaj minőségére	+	3	2
3) A földtani és ásványi vagyponra	+	1	2
4) A levegő minőségére	+/-	2	2
5) A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	+	2	2
6) az ár - és belvízvédelemre	+	2	2
7) A hulladékgazdálkodás helyzetére	+	2	2
8) A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép)	+	3	3
9) Az épített környezetre	+	2	3
10) A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet)	+	1	2
11) A világörökségi és a világörökségi várományos területekre	+	1	2
12) Az élővilágra	+	1	2
13) a környezeti kockázatra	+	1	2
hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy			

V. prioritás: Természeti környezet védelme

Hatás megnevezése	Hatás iránya	Hatás nagysága	Bekövetkezés valószínűsége
Gazdasági hatások			
1) A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai)	+	3	3
2) Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	0	0	0
3) A mezőgazdaságra	+	3	3
4) Az erdőgazdálkodásra	+/-	3	2
5) Az idegenforgalomra	+	2	2
6) A vízgazdálkodásra	+	3	3
7) A térség versenyképességére	+	2	2
8) A foglalkoztatásra	+	1	2
9) A műszaki infrastruktúra-hálózatra	+	1	1
10) Az energiaellátásra	+	2	2
Társadalmi hatások			
1) A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	+	2	2
2) A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére	+	1	2
3) A szabadidő eltöltésre	+	3	3
4) A népesség életminőségére és egészségi állapotára	+	3	3
5) A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	+	2	2
6) A népességmegtartó képességre	+	2	2
7) az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra	+	1	2
8) A helyi kultúra fejlődésére	+	1	2
Környezeti hatások			
1) A termőföld mennyiségére	+	2	3
2) A talaj minőségére	+	3	3
3) A földtani és ásványi vagyponra	+/-	3	3
4) A levegő minőségére	+	3	3
5) A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	+	3	3
6) az ár - és belvízvédelemre	+	3	3
7) A hulladékgazdálkodás helyzetére	+	3	3
8) A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép)	+	3	3
9) Az épített környezetre	+	1	2
10) A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet)	+	1	2
11) A világörökségi és a világörökségi várományos területekre	+	1	2
12) Az élővilágra	+	3	3
13) a környezeti kockázatra	+	3	3
hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy			

VI. prioritás: Klímaváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség fokozása

Hatás megnevezése	Hatás iránya	Hatás nagysága	Bekövetkezés valószínűsége
Gazdasági hatások			
1) A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai)	+	3	3
2) Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	+	2	2
3) A mezőgazdaságra	+	3	3
4) Az erdőgazdálkodásra	+	3	3
5) Az idegenforgalomra	+	1	2
6) A vízgazdálkodásra	+	3	3
7) A térség versenyképességére	+	2	2
8) A foglalkoztatásra	+	2	2
9) A műszaki infrastruktúra-hálózatra	+	1	2
10) Az energiaellátásra	+	3	3
Társadalmi hatások			
1) A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	+	2	2
2) A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére	+	2	2
3) A szabadidő eltöltésre	+	3	3
4) A népesség életminőségére és egészségi állapotára	+	3	3
5) A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	+	2	2
6) A népességmegtartó képességre	+	3	3
7) az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra	+	1	2
8) A helyi kultúra fejlődésére	0	0	0
Környezeti hatások			
1) A termőföld mennyiségére	+	2	2
2) A talaj minőségére	+	1	2
3) A földtani és ásványi vagyona	0	0	0
4) A levegő minőségére	+	3	3
5) A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	+	3	3
6) az ár - és belvízvédelemre	+	3	3
7) A hulladékgazdálkodás helyzetére	+	3	3
8) A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép)	+/-	2	2
9) Az épített környezetre	+	3	3
10) A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet)	0	0	0
11) A világörökségi és a világörökségi várományos területekre	0	0	0
12) Az élővilágra	+	3	3
13) a környezeti kockázatra	+	3	3
hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy			

VII. prioritás: Települési épített környezet fejlesztése

Hatás megnevezése	Hatás iránya	Hatás nagysága	Bekövetkezés valószínűsége
Gazdasági hatások			
1) A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai)	+	1	2
2) Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	+	3	3
3) A mezőgazdaságra	+	1	2
4) Az erdőgazdálkodásra	+	1	2
5) Az idegenforgalomra	+	3	3
6) A vízgazdálkodásra	+	3	3
7) A térség versenyképességére	+	3	3
8) A foglalkoztatásra	+	2	2
9) A műszaki infrastruktúra-hálózatra	+	3	3
10) Az energiaellátásra	0	0	0
Társadalmi hatások			
1) A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	+	3	3
2) A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére	+	2	2
3) A szabadidő eltöltésre	+	2	2
4) A népesség életminőségére és egészségi állapotára	+	3	3
5) A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	+	2	3
6) A népességmegtartó képességre	+	3	3
7) az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra	+	3	3
8) A helyi kultúra fejlődésére	0	0	0
Környezeti hatások			
1) A termőföld mennyiségére	-	1	2
2) A talaj minőségére	+/-	1	2
3) A földtani és ásványi vagyponra	+/-	1	2
4) A levegő minőségére	+/-	3	3
5) A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	+/-	3	3
6) az ár - és belvízvédelemre	+/-	3	3
7) A hulladékgazdálkodás helyzetére	0	0	0
8) A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép)	+/-	2	2
9) Az épített környezetre	+	3	3
10) A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet)	0	0	0
11) A világörökségi és a világörökségi várományos területekre	0	0	0
12) Az élővilágra	+/-	3	3
13) a környezeti kockázatra	+/-	3	3
hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy			

VIII. prioritás: Kulturális, történelmi és természeti örökségek ápolása

Hatás megnevezése	Hatás iránya	Hatás nagysága	Bekövetkezés valószínűsége
Gazdasági hatások			
1) A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai)	+	3	3
2) Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	+	2	2
3) A mezőgazdaságra	0	0	0
4) Az erdőgazdálkodásra	+	1	2
5) Az idegenforgalomra	+	3	3
6) A vízgazdálkodásra	0	0	0
7) A térség versenyképességére	+	3	3
8) A foglalkoztatásra	+	3	3
9) A műszaki infrastruktúra-hálózatra	+	2	2
10) Az energiaellátásra	0	0	0
Társadalmi hatások			
1) A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	+	1	2
2) A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére	+	3	3
3) A szabadidő eltöltésre	+	3	3
4) A népesség életminőségére és egészségi állapotára	+	3	2
5) A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	0	0	0
6) A népességmegtartó képességre	+	2	2
7) az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra	+	1	2
8) A helyi kultúra fejlődésére	+	3	3
Környezeti hatások			
1) A termőföld mennyiségére	-	1	1
2) A talaj minőségére	0	0	0
3) A földtani és ásványi vagyponra	+/-	1	1
4) A levegő minőségére	+/-	2	2
5) A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	0	0	0
6) az ár - és belvízvédelemre	0	0	0
7) A hulladékgazdálkodás helyzetére	0	0	0
8) A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép)	+	2	2
9) Az épített környezetre	+	3	3
10) A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet)	+	3	3
11) A világörökségi és a világörökségi várományos területekre	+	3	3
12) Az élővilágra	+	2	2
13) a környezeti kockázatra	+	1	2
hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy			

IX. prioritás: Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása

Hatás megnevezése	Hatás iránya	Hatás nagysága	Bekövetkezés valószínűsége
Gazdasági hatások			
1) A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai)	+	2	3
2) Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	+	3	3
3) A mezőgazdaságra	+/-	2	2
4) Az erdőgazdálkodásra	+	1	2
5) Az idegenforgalomra	+	3	3
6) A vízgazdálkodásra	0	0	0
7) A térség versenyképességére	+	3	3
8) A foglalkoztatásra	+	3	3
9) A műszaki infrastruktúra-hálózatra	+	3	3
10) Az energiaellátásra	+	1	2
Társadalmi hatások			
1) A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	+	3	3
2) A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére	+	3	3
3) A szabadidő eltöltésre	+	3	3
4) A népesség életminőségére és egészségi állapotára	+/-	2	2
5) A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	0	0	0
6) A népességmegtartó képességre	+	3	3
7) az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra	+	2	2
8) A helyi kultúra fejlődésére	0	0	0
Környezeti hatások			
1) A termőföld mennyiségére	-	2	2
2) A talaj minőségére	-	1	2
3) A földtani és ásványi vagyona	+/-	2	2
4) A levegő minőségére	+/-	3	2
5) A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	+/-	2	2
6) az ár - és belvízvédelemre	+/-	2	2
7) A hulladékgazdálkodás helyzetére	+	2	2
8) A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép)	+/-	3	3
9) Az épített környezetre	+/-	3	3
10) A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet)	-	1	1
11) A világörökségi és a világörökségi várományos területekre	-	1	1
12) Az élővilágra	-	2	2
13) a környezeti kockázatra	+/-	2	2
hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy			

X. prioritás: Vállalkozások K+F+I teljesítményének növelése

Hatás megnevezése	Hatás iránya	Hatás nagysága	Bekövetkezés valószínűsége
Gazdasági hatások			
1) A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai)	+	3	3
2) Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	+	3	3
3) A mezőgazdaságra	+	2	3
4) Az erdőgazdálkodásra	+	1	3
5) Az idegenforgalomra	+	2	3
6) A vízgazdálkodásra	0	0	0
7) A térség versenyképességére	+	3	3
8) A foglalkoztatásra	+	3	3
9) A műszaki infrastruktúra-hálózatra	+	1	2
10) Az energiaellátásra	+	2	2
Társadalmi hatások			
1) A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	+	2	2
2) A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére	+	3	3
3) A szabadidő eltöltésre	0	0	0
4) A népesség életminőségére és egészségi állapotára	0	0	0
5) A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	0	0	0
6) A népességmegtartó képességre	+	2	2
7) az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra	+	1	1
8) A helyi kultúra fejlődésére	0	0	0
Környezeti hatások			
1) A termőföld mennyiségére	0	0	0
2) A talaj minőségére	0	0	0
3) A földtani és ásványi vagyponra	+/-	1	1
4) A levegő minőségére	+	2	2
5) A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	+	1	2
6) az ár - és belvízvédelemre	0	0	0
7) A hulladékgazdálkodás helyzetére	+	2	2
8) A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép)	0	0	0
9) Az épített környezetre	+	2	2
10) A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet)	0	0	0
11) A világörökségi és a világörökségi várományos területekre	0	0	0
12) Az élővilágra	+	1	2
13) a környezeti kockázatra	+	1	1
hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy			

- XI. prioritás: Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések turisztikai fejlesztése (területi prioritás)

Hatás megnevezése	Hatás iránya	Hatás nagysága	Bekövetkezés valószínűsége
Gazdasági hatások			
1) A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai)	+	3	3
2) Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	+	2	2
3) A mezőgazdaságra	+	2	2
4) Az erdőgazdálkodásra	+	1	2
5) Az idegenforgalomra	+	3	3
6) A vízgazdálkodásra	0	0	0
7) A térség versenyképességére	+	3	3
8) A foglalkoztatásra	+	3	3
9) A műszaki infrastruktúra-hálózatra	+	2	2
10) Az energiaellátásra	0	0	0
Társadalmi hatások			
1) A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	+	1	2
2) A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére	+	3	3
3) A szabadidő eltöltésre	+	3	3
4) A népesség életminőségére és egészségi állapotára	+	3	2
5) A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	0	0	0
6) A népességmegtartó képességre	+	2	2
7) az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra	+	1	1
8) A helyi kultúra fejlődésére	+	3	3
Környezeti hatások			
1) A termőföld mennyiségére	-	1	1
2) A talaj minőségére	0	0	0
3) A földtani és ásványi vagyponra	+	1	1
4) A levegő minőségére	+/-	2	2
5) A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	0	0	0
6) az ár - és belvízvédelemre	0	0	0
7) A hulladékgazdálkodás helyzetére	0	0	0
8) A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép)	+	2	2
9) Az épített környezetre	+	3	3
10) A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet)	+	3	3
11) A világörökségi és a világörökségi várományos területekre	+	3	3
12) Az élővilágra	+	2	2
13) a környezeti kockázatra	+	1	1
hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy			

3.7. A KÖRNYEZETI-, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI KÖVETKEZMÉNYEK ALAPJÁN A PROGRAM ÉRTÉKELÉSE

Míg az előző fejezetben részletesen értékelésre kerültek a területfejlesztési program egyes intézkedéseinek és azok tervezett beavatkozásainak konkrét hatásai a környezeti rendszerre, valamint a társadalmi és gazdasági folyamatokra, a jelen fejezetben a területfejlesztési program intézkedésrendszere együttes megvalósulásának összetett, környezetre, a társadalom és a gazdaság szerkezetére gyakorolt hatása kerül bemutatásra.

A területfejlesztési program olyan integrált dokumentum, ahol az egyes koncepcionális intézkedésekhez tartozó beavatkozások hatására megváltozik a térszerkezet, új infrastrukturális elemek jönnek létre, illetve a különböző támogatási politikák hatására megváltozik a területhasználat. Fejér megye területfejlesztési programja megvalósulásának hatása a megye térszerkezetére részben már a koncepcióba beépülő, de a program intézkedésrendszerének kialakítása során is figyelembe vett, az országos társadalmi, gazdasági, területi, infrastrukturális célkitűzések, valamint a hatályos területrendezési szabályok érvényesülésén keresztül, részben a megye sajátos fejlesztési szükségleteire reagáló intézkedéseken és beavatkozásokon keresztül mutatkozik meg. A területfejlesztési program megvalósulásával a 2030-ra várható megyei térstruktúra jellemzői azok környezetre gyakorolt hatása, várható környezeti következmények szemszögéből:

- Fejér megye területfejlesztési stratégiájában megfogalmazott jövőképe megvalósításának egyik pillére a **közúti közlekedési hálózatok fejlesztése**. A megyét a Kárpát-medence két legjelentősebb közlekedési tengelye érinti, amelyek összeköttetést biztosítanak Európa innovációs központjaival. A Bécs-Budapest tengely (M1 autópálya) a térség északi területét metszi, a Kijev-Trieszt folyosó Budapest-Ljubljana-Trieszt, ill. a Budapest-Zágráb-Fiume (Split) tengely (M7 autópálya) pedig a megye gerincén halad át, amelyet kiegészít a Duna vízi útja. Jelentős magisztrális eleme még az M6 gyorsforgalmi út, amely keleti határán a Dunával párhuzamosan halad és Osijek/Eszék irányába nyújt összeköttetést, továbbá alacsonyabb rendű, de nagy forgalmat bonyolító útvonal a 8. sz. főút, amely Ausztria déli tartományai felé teremt kapcsolatot. A megyét új gyorsforgalmi út (M8) fogja érinteni, amely országos viszonylatban is hiánypótló transzverzális irány lesz, jelentős területfejlesztő hatással (amennyiben elérhető csomóponttal is kapcsolódik a megye térségeihez), tervezett csomópontjainak környezete várhatóan felértékelődik. A 2x2 sávós, emelt sebességű, gyorsforgalmi úttá fejleszthető 13. sz., 81. sz. és 63. sz. főutak kiépítése – amely az M1-M7-M8-M6-M5-M4-M25 utakat köti össze – Fejér megye déli hátrányos helyzetű járásainak feltárásában, a települések és a közszolgáltatások elérhetőségében nagymértékű javulást eredményez, és nem utolsósorban egy, a fővárost nagy távolságban elkerülő belső gyűrűként is szolgál. A fenti tengely mentén kialakuló dinamizálódó övezetek lesznek: Enying-Lepsény, Dunaújváros, Sárbogárd és kisebb mértékben Mezőfalva, Káloz környéke, de a fejlődés gyorsulása várható Polgárdin is. Fejér megye kedvező nagytérségi közlekedés-földrajzi helyzete ellenére számos külső-belső kapcsolat szorul javításra. Ilyenek a Székesfehérvár régióközpont és Tatabánya szomszédos megyeszékhely, illetve Oroszlány, Bicske elérhetősége. Problémás a Székesfehérvár-Dunaújváros közötti vasúti összeköttetés. A megyében – részben topográfiai okból - relatíve sok a zsáktelepülés, ahol a természeti, ökológiai értékek megőrzése és ökoturisztikai célú hasznosítása fokozott figyelmet kap. Két gyorsvasút tervezése és várható megvalósítása érinti a központi fekvésű Fejér megyét, amely jelentős területeket vesz igénybe és Budapestet kapcsolja be mind a Kijev-Adria

európai szintű vasúthálózatba, mind a Budapest-Pozsony-Brno-Varsó nemzetközi gyorsvasút hálózatba.

- A megye lényeges területfelhasználási elemei a Duna-Sárvíz-Sárrét-Bakony és a Sárvíz-Kajtor-csatorna-Velencei-tó-Zámolyi-medence-Vértes **ökológiai rendszer erdő-, gyepterületei, vízrendszere** E természetközeli területek az országos ökológiai hálózat fontos elemei. Térségi szempontból kiegészítő jelentőségű a Váli-víz és a Szent László-patakok völgye, amelyek északon a Dunazug-hegyvidékhez, délen a Dunához csatlakoznak, valamint a Velencei-tó – Bika-völgy – Cikolai-víz – Lídia halastavak – Duna vizes élőhelyeinek láncolata, továbbá a Sió-csatorna és a Cinca-Csíkgát vonala. A térszerkezeti fejlődési tengelyek helyenként átmetszik az ökológiai folyosókat, ami konfliktusterületeket jelöl ki, ahol az urbanizáció hatásai a természetmegőrzés igényével konfrontálódnak.
- A megyei jogú városokban, jelentős gazdasági vonzáskörzetükkel együtt **erős urbanizációs folyamatok** jellemzőek, amelyek a koncepció megvalósulásával tovább fokozódnak. E nagyvárosok körüli agglomerálódáson kívül erős urbanizáció tapasztalható a Velencei-tó part menti zónájában, valamint az M6-os autópálya menti térségben. A megyei területfejlesztési program intézkedései hatására az új beépített területek kialakulása elsősorban Székesfehérvár, Dunaújváros agglomerációs területein, illetve kisebb mértékben a budapesti agglomeráció vonzáskörzetében várható. Így e területeken a környezet fokozott igénybevétele, és a környezetterhelés várhatóan további növekedést fog mutatni, amely a tervezett fejlesztések során a fenntarthatósági szempontok fokozott érvényesítésével mérsékelhető.
- A **megye déli területei** már a XX. század során központnélküliek voltak, ami napjainkig kihat e térség fejlettségére. A Sárbogárdi és Enyingi járások társadalmi-gazdasági elmaradottsága többek között a terület **hagyományosan nagyüzemi mezőgazdasági** szerepével függ össze, annak helyi vidékfejlesztési, jövedelemtermelő képességének csökkenése miatt évtizedek óta elvándorlás jellemzi. E jelenleg még periférikus térség kiváló mezőgazdasági termőhelyi potenciál mellett ugyanakkor kihasználatlan természeti és kulturális adottságokkal rendelkezik, melyekre építve a program önálló területi prioritást fogalmaz meg (*Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása*), melynek főbb elemei a foglalkoztatottság szintjének növelése és ehhez kapcsolódóan a **gazdasági szerkezetváltást és a helyi gazdaság megerősítését** elősegítő fejlesztések, helyi termékértékesítés, helyi piacok ösztönzése, a szociális gazdaság kiépítése, valamint a közlekedési rendszer fejlesztése. A termelési szerkezet diverzifikálása, az ellátási láncok rövidülése kétség kívül kedvező környezeti hatásokkal párosul.
- A fent bemutatott folyamatokkal párhuzamosan, a koncepció a *Természeti környezet védelme*, valamint a *Klímaváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség fokozása* prioritások keretében tervezett beavatkozásokon keresztül a megye zöldfelületi rendszere gazdagodik, a **természetközeli területei**, elsősorban az erdő és a természetes gyepterületek is **fokozatosan bővülnek**. Erdőterületek kialakulása elsősorban a jelenlegi, kevésbé értékes szántóterületeken várható.
- A helyi gazdaság, helyi termékek előállítását és feldolgozását ösztönző beavatkozások révén a **mezőgazdasági területeken** a szántóterületek csökkenése mellett, a vidéki

területeken ösztönzött **diverzifikáltabb területhasználat** hatására az ültetvények és a szőlőterületek, valamint a gyepek kis arányú növekedése, a táj mozaikosságának javulása várható. A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésére tett beavatkozások keretében az erózió és a defláció elleni védelem érdekében a mezőgazdasági területeken nő a mezővédő erdősávok, erdőfoltok téraránya, amely a biodiverzitás további növekedését eredményezi.

Összességében elmondható, hogy a területfejlesztési program megvalósulásával **környezeti konfliktusok jellemzően a közútfejlesztéssel, illetve a gazdaságfejlesztéssel** (üzleti környezet (pl. ipari park, inkubátorház) fejlesztése, vállalkozások telephelyfejlesztése) **összefüggő beavatkozások kapcsán léphetnek fel.** Ezek részben a területfoglalásuk (zöldmezős beruházások, ill. nyomvonal kijelölések esetén) következtében az ökológiai rendszerekre vonatkozóan (így különösen az Országos Ökológiai Hálózattal, valamint a Natura 2000 területekkel összefüggésben) hordozzák környezeti konfliktusok kockázatát, részben a légszennyezés és zajterhelés, esetlegesen a gyártási folyamatokhoz kapcsolódó technológiákból fakadó kémiai biztonsági kockázatok potenciális növekedése révén az emberi egészségre jelentenek potenciális negatív környezeti következményeket.

A KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI HATÁSOK VÁRHATÓ ALAKULÁSA ABBAN AZ ESETBEN, HA A PROGRAM JAVASLATAI NEM VALÓSULNAK MEG:

- A globális éghajlatváltozás okozta természeti hatások olyan mértékű felerősödése, amely agrárgazdálkodási, közlekedési, logisztikai alapvető élelmiszerellátási, foglalkoztatási kezelhetetlen feszültségekhez vezet. (árvíz és belvíz veszély, aszály, kiterjedt fagykár, erdőtüz),
- A helyi zöld és kék infrastruktúra állapota, valamint a klímaalkalmazkodás (illeszkedés a helyi klímastratégiákhoz) feltételei romlanak,
- A megye tranzit szerepe, az ebből eredő káros hatások (légszennyezés, bűnözés) erősödése a közösségi közlekedés folyamatos térvesztésével együtt értékcsökkentő tényezővé válhat,
- A több hullámban érkező pandémia társadalmi, gazdasági és környezeti hatásainak oly mértékű felerősödése, amely az egészségügyi, idősellátási és szociális, oktatási rendszerek túlterheléséhez vezet. Az egészségügyi járványhelyzetek miatt a globális értékláncok sérülékennyé válnak,
- A megyei, az exportorientált, globális gazdasági változásoknak is kitett feldolgozóipari ágazatok kiemelkedő súlya fennmarad, sérülékennyé téve a gazdaságot,
- Budapest elszívó hatása tovább erősödik, ami nem csak a munkavállaláskor, de a felsőfokú tanulmányok esetében is előfordulhat,
- A megye meglevő turisztikai vonzerejére a fejlesztések elmaradásával gyenge szolgáltatási rendszer épül, amely rontja a turisztikai szolgáltatások színvonalát és csökkenti az attrakciók látogatottságát,
- A kedvezményezettek (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások) a kedvezőtlen gazdasági helyzet miatt beszűkült lehetőségeik következtében, az esetleg növekvő intenzitás mértéke okán nem tudják a szükséges önrészt biztosítani a fejlesztésekhez, beruházásokhoz, így az egyes térségek közötti gazdasági-társadalmi szakadék tovább erősödik, a megyén belüli megosztottság tovább fokozódik,

- A népességcsökkenés tovább folytatódik és a közlekedéskapcsolati hiányok tovább erősödnek. Székesfehérváron csökken az új iparvállalatok és kereskedelmi szolgáltatások betelepülése, Dunaújvárosban tovább késik a nehézipar szerkezeti átalakítása, Dél-Fejérben tovább csökkent a népesség és a szakképzett munkaerő számára a térség vonzereje,
- A területi humánfejlesztések elmaradásával az egészségügyi-alapellátási, járóbeteg szakellátási és szociális alapszolgáltatások, társulási rendszerek infrastrukturális állapota és működési feltételei romlanak.

4. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ KÖRNYEZETRE, VALAMINT A TÁRSADALOMRA ÉS A GAZDASÁGRA KÁROS HATÁSOK ELKERÜLÉSÉRE, CSÖKKENTÉSÉRE VAGY ELLENTÉTELEZÉSÉRE VONATKOZÓ, A PROGRAMBAN SZEREPLŐ INTÉZKEDÉSEK KÖRNYEZETI HATÉKONYSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSE, JAVASLATOK EGYÉB SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEKRE

A területfejlesztési program megvalósítása következtében negatív környezeti hatások várhatóan elsősorban a közlekedési hálózat fejlesztésével, a logisztikai és ipari fejlesztési prioritások tervezett beavatkozásai kapcsán léphetnek fel, de az agglomerálódó térségek üzleti infrastruktúra fejlesztései, valamint a várható lakosságszám növekedése kapcsán megjelenő területfoglalás, urbanizációs folyamatok is hordoznak magukban környezeti kockázatokat. A program fentiek szerinti jellemző prioritásai, ill. a tervezett beavatkozások jelentette főbb hatótényezői:

- Munkaerőpiacra való felkészítés - munkavállalók közlekedési lehetőségeinek szélesítése (közösségi közlekedés fejlesztése, alternatív közlekedési eszközök és útvonalak),
- Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása - speciális területi jellegből fakadó kihívásokra reagáló fejlesztések – közlekedésfejlesztés.
- Települési épített környezet fejlesztése - belterületi út, kerékpárút, járda korszerűsítés és -építés, térségi és helyi közösségi közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások, intermodális csomópontok, európai TEN-T hálózatok illesztése,
- Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása - gazdasági fókuszú közlekedési fejlesztések,
- Kulturális, történelmi és természeti örökségek ápolása - turizmusfejlesztés (turisztikai attrakciók fejlesztése, megújítása – pl. fürdők, rekreációs lehetőségek),
- Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása - szálláshely és vendéglátás fejlesztése,
- Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása - üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások fejlesztése (pl. ipari park, inkubátorház),
- Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések turisztikai fejlesztése – turizmusfejlesztés (fürdőhelyek, szálláshelyek).

A negatív hatások közt jellemzően az alábbiak léphetnek fel:

- Nő az ingázók száma, növekedhet a közlekedési eredetű légszennyezettség,
- Nő a közúti közlekedés forgalma a jobb minőségű úthálózat miatt, és a kialakított intermodális csomópontok környezetében,
- Nő a közlekedési infrastruktúra területfoglalása (pl. az M8 gyorsforgalmi út és a 2x2 sávós, emelt sebességű, gyorsforgalmi úttá fejleszthető 13. sz., 81. sz. és 63. sz. főutak kiépítése jelentős mezőgazdasági és védett területeket szel át, foglal el. Várható forgalma - mivel Budapestet nagytávolságban elkerülő körgyűrűként is funkcionál - jelentős mértékű terhelést jelent Fejér megyének. Az M1 és M7 autópályák 2x3 sávossá bővítése, főleg az M1 autópálya esetén ~20-25%-os többlet területigénnyel rendelkezik a meglévő területfoglaláson felül. Az M7 autópálya esetén ez Tácot követő szakaszon jelentkezik, előtte a bővítés vagy megtörtént (bal pálya), vagy elválasztó sávban rendelkezésre áll. A védett területek érintettsége M1 tekintetében jelentkezik Bicske-Óbarok területei esetén. A többlet területek főleg termőföld és erdő területeket vesznek igénybe, víz- és vadgazdálkodást érintő változásokkal- rendezésekkel.),
- A lineáris infrastruktúra bővítése, a települések (elsődlegesen a városok) terjeszkedése a földtani közegre maradandó hatással bírnak. A lineáris infrastruktúra (úthálózat) bővülése következtében lokálisan számolni kell a földtani közeg szennyezésének növekedésével.
- Élőhelyek további fragmentációja léphet fel,
- A települési területeken területfoglalás és zöldfelület kivétel. Az új nyomvonalak mentén nő a levegő és zajterhelés,
- A telepszerű többszintes lakóparkokban, zárt soros beépítésű, megfelelő átszellőzéssel nem rendelkező településrészekben, valamint a jelentős nagyságú idős otthonokban élők számára és különösen a kórházakban ápolott betegek esetében súlyos egészségkárosodáshoz vezethet, az ún. forró napok számának és időtartamának már jelenleg is érezhető mértékű növekedése,
- A klímaváltozás következtében fellépő „forró napok” növekedésének gyermekekre és idősekre gyakorolt kedvezőtlen hatása mellett gondolni kell az építési előírások módosítására, amely az árnyékolást, a hőszigetelést, ha szükséges ideiglenes hűvösebb helyek kijelölését teszi indokolttá. A környezetet terhelő következménye a klíma- és hűtő berendezések használatának a megnövekedett villamos energiafelhasználás is. A villamosenergia-fogyasztás megnövekedése mellett a hagyományos klímaberendezések fokozott használata tovább emelheti a külső hőmérsékletet, különösképpen a városi környezetben.
- A turisztikai vonzerők látogatottságának növekedése a közlekedési forgalom növekedését is okozza,
- Nő a közúti közlekedés forgalma és így a légszennyezettség a kialakított telephelyek, ipari parkok, inkubátorházak környezetében és zöldmezős beruházások esetén nő a területfoglalás,
- A gazdasági fókuszú közlekedésfejlesztések teherforgalom növelő hatásával nő a levegő- és a vízszennyezés, valamint a zajterhelés. A levegőszennyezés és a zajterhelés az emberi egészség károsodását okozza,
- A szállás- és vendéglátóhelyek látogatottságának növekedése a közlekedési forgalom növekedését is okozza. Emellett „üzemi” zajterheléssel is számolni kell a vendéglátóhelyek környezetében (pl. kihangosított kültéri rendezvények).

A **negatív környezeti-, társadalmi- és gazdasági hatások mérséklésére** elsősorban az alábbi megvalósítási szempontok figyelembevétele **javasolt**:

- A munkaerőpiacra való felkészítés - Munkavállalók közlekedési lehetőségeinek szélesítése esetében a munkába járás távolságának csökkentése a munkavállalók lakhatási lehetőségeinek szélesítésével, elektromobilitás elterjedésének és a közösségi közlekedési módok használatának ösztönzésével.
- Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása - gazdasági fókuszú közlekedési fejlesztések esetében átgondolt, a magas táj- és természeti értékekkel rendelkező területeket kevésbé igénybe vevő közlekedési hálózatfejlesztés megvalósítása. Emellett intelligens közlekedésirányítási- szervezési technikák és módszerek alkalmazásával csökkenthető a forgalmi dugók kialakulásának esélye a közösségi közlekedési csomópontok környezetében. A légszennyezettség, valamint a zaj és rezgés káros hatásainak mérséklése érdekében az új közlekedési létesítményeket, nyomvonalakat lakott településektől optimális távolságra kell kialakítani, valamint a településkörnyéki nyomvonalak esetén kötelező érvénnyel biztosítani kell a zaj és rezgésvédelem előírások betartását
- Települési épített környezet fejlesztésénél a klímaváltozás negatív hatásai mérséklésének egyik fontos eleme, hogy a környezeti ártalmakat és azok következményeit az állampolgár és a közszolgáltatás működtetője mérni tudja. Ezt az eredményt megfelelő és értékelhető módon, rendszeresen és megújítva közzé kell tenni, hogy az állampolgárok reakciója, az egészséges életvitel befolyásolható legyen. Ez vonatkozik a levegőtisztaság, a zaj, a hőmérséklet, az ivóvízminőség és nem utolsósorban a hulladékgazdálkodás területeire. Megjegyzendő, hogy környezeti zajterhelésre vonatkozóan nyilvános, egységes európai uniós adatgyűjtési és kiértékelési rendszer működik a 2000-es évek közepe óta. Belterületi út, kerékpárút, járda korszerűsítés és –építés esetében átgondolt, a települési zöldfelületeket kevésbé igénybe vevő közlekedési hálózatfejlesztés megvalósítása, figyelembe véve az erősödő trendet jelentő elsősorban városi/üdülőterületi mikromobilitási igények növekedését, az új közlekedésszervezési kihívásokat (e-kerékpárok, e-rollerek stb.) is. Továbbá a kerékpáros közlekedési módot népszerűsítő szemléletformáló kampányok szervezése.
- Turizmusfejlesztés - turisztikai attrakciók fejlesztése esetében átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével az attrakciók környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető.
- Turizmusfejlesztés - szálláshely és vendéglátás fejlesztése esetében átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével a szállás- és vendéglátóhelyek környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető.
- Üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások fejlesztése (pl. ipari park, inkubátorház) esetében a barnamezős területek ipari és szolgáltató beruházások telepítésére való előnyben részesítésével csökkenthető zöldfelületi területfoglalás. Szükséges ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a barnamezős területeken megvalósuló beruházások esetében fontos szempont a korábbi használat révén keletkezett környezeti károktól való mentesítés

szakszerű elvégzése. Átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével a fejlesztett telephelyek környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető. A légszennyezettség, valamint a zaj és rezgés káros hatásainak mérséklése érdekében az új létesítményeket, valamint a megközelítési útvonalakat lehetőleg lakott településektől optimális távolságra kell kialakítani.

A területfejlesztési programban szerepel néhány olyan beavatkozás, amely megvalósítása esetén elsősorban pozitív környezeti hatással jár, azonban vannak olyan szempontok, amelyek betartása szükséges az **esetleges járulékos negatív hatások mérséklésére**, ezek ún. kettős hatású beavatkozásokként értékelhetőek. Ilyenek:

- Munkaerőpiacra való felkészítés - munkavállalók közlekedési lehetőségeinek szélesítése (közösségi közlekedés fejlesztése, alternatív közlekedési eszközök és útvonalak). A fentebb feltárt negatív hatások mellett pozitív környezeti hatást jelent, hogy csökken az egyéni közlekedési módot választó munkába járók aránya ezzel együtt nő a közösségi közlekedést választók aránya.
- Települési épített környezet fejlesztése - belterületi út, kerékpárút, járda korszerűsítés és -építés, esetén pozitív környezeti hatás, hogy a kerékpárforgalmi úthálózat bővülésével nő a gépjármű helyett kerékpárt használók aránya.
- Turizmusfejlesztés - turisztikai attrakciók fejlesztése esetén pozitív környezeti hatás az épített környezet állapotának javulása. Emellett a rekreációs fejlesztések hozzájárulnak az emberi egészség javításához.
- Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása - szálláshely és vendéglátás fejlesztése révén az épített környezet állapotának javulása várható (energetikailag korszerű épületek, energiatakarékos technológiák alkalmazása). A szálláshely fejlesztésekhez jellemzően kapcsolódó minőségi rekreációs fejlesztések hozzájárulnak az emberi egészség javításához.
- Üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások fejlesztése (pl. ipari park, inkubátorház) esetén pozitív hatásként értékelhető, hogy a technológiai fejlesztések során az emisszió csökkentéssel csökken a levegő és vízszennyezés. Az energiahatékonyság növelésével a természeti erőforrások igénybevétele mérséklődik.

A fenti konkrét beavatkozási irányok mellett a megye térszerkezetét érintő komplex fejlesztések következtében a jövőbeni területhasználat változás tekintetében a legmarkánsabb változást a beépített területek növekedése jelenti, amely elsősorban termőterület csökkenését és végleges talajfoglalást eredményez. A területhasznált-változás negatív környezeti hatásait elsősorban megfelelő termőföld- és élőhely-védelmi szabályozással, a konkrét beruházások helyének környezeti szempontú meghatározásával lehet csökkenteni. Elvárásként fogalmazható meg, hogy a beruházások telephelyválasztása elsősorban ne termőföld igénybevételével történjen, de amennyiben ez elkerülhetetlen, úgy törekedni kell a gyengébb minőségű termőföld területek felhasználására. A fentiek mellett a beruházások tervezésekor szükséges figyelembe venni a felszínmozgás-veszélyes területek elhelyezkedését, melyek nagyobb részben a megye É-i felén lévő településeket (Bakonycsérnye, Fehérvárcurgó, Lovasberény, Pusztaegres, Sukoró, Szabadhídvég, Székesfehérvár, Vál, Vértesacska) és súlyosabban a Duna-parti településeket (Rácalmás, Kulcs, Dunaújváros, Ercsi) érintik.

5. JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ INTÉZKEDÉSEKRE, ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, SZEMPONTOKRA, AMELYEKET A PROGRAM ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS DOKUMENTUMBAN FIGYELEMBE KELL VENNI

A megyei területfejlesztési program elsősorban az Európai Unió, illetve hazai támogatásokból, pénzügyi forrásokból megvalósuló beruházások előkészítéséhez, valamint a pályázati felhívások tervezéséhez, a **megye Integrált Területi Programjának (ITP)** és Éves Fejlesztési Keretének (ÉFK) kialakításához ad iránymutatást. A területfejlesztési program intézkedéseinek kisebb hányada nem közvetlenül a megye, mint területi szereplő által koordinált Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) keretében, hanem a szakminisztériumok irányítása alatt működő egyes **ágazati operatív programok keretében** valósulhat meg. Ennek megfelelően a területfejlesztési program által megfogalmazott környezeti szempontú feltételeket javasolt figyelembe venni az ágazati operatív programok keretében tervezett pályázati felhívások összeállításánál is.

A fentiekén túl a területfejlesztési program megfogalmaz olyan területi prioritásokat és ennek keretében javasolt beavatkozásokat, amelyek sikeres megvalósításához elengedhetetlen a megye határain túlmutató funkcionális térségek érintett területi szereplőinek együttműködése, az azok megvalósítását érintő **szomszédos megyék, funkcionális térségek területfejlesztési dokumentumaiban** (ill. turisztikai térségek esetében az azokat tartalmazó Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 dokumentumban), annak célrendszerében és tervezett beavatkozásaiban való koherens megjelenítése.

Fejér megyét érintő **kiemelt térségek**, amelyek területfejlesztési dokumentumaiban a megyei területfejlesztési programban megfogalmazott környezeti szempontú beavatkozások és ajánlások figyelembevételre javasolt azok véglegesítése és megvalósítása során:

- Közép-Duna Menti Kiemelt Térség: (érintett dokumentumok: Térségfejlesztési Stratégia, Területfejlesztési Konceptió és Program),
- Velencei-tó és Térsége, Váli-völgy, Vértes Térségi Fejlesztési Tanács (továbbiakban: VVVTFT),
- A turisztikai térségek meghatározásáról szóló 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet által meghatározott Budapest környéke turisztikai térség.

A fenti dokumentumok tervezése során figyelembevételre javasolt környezeti szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre körében általánosan alkalmazandók a stratégia által megfogalmazott környezeti vonatkozású horizontális elvek:

- H3. Horizontális elv: Fenntarthatóság. A fenntarthatóság elve alapján az a projekt a még elfogadható, ahol az egyéni (szűkebb közösségi) haszon nem okoz társadalmi költségeket.
- H.6 Horizontális elv: A klímaváltozás és a váratlan események, egészségügyi járványok kedvezőtlen hatásainak mérséklése, ellenállóság fejlesztése. Az EU új célkitűzéseivel összhangban Fejér megye horizontális céljai között van az energiaügyi átállás elősegítése, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelemben való befektetés. Fontos a váratlan eseményekre, járványügyi helyzetekre való felkészülés.

A várható fejlesztések fenntarthatóságát, a környezeti károk mérséklését az Európai Unió, illetve hazai támogatásokból, pénzügyi forrásokból megvalósuló beruházások esetében a pályázati

felhívásokban alkalmazott kiválasztási kritériumok (a TOP Plusz esetében a központi és a megye által a TSM keretében megfogalmazott terület specifikus kiválasztási kritériumok) előírásain keresztül befolyásolhatja a területfejlesztési program.

Környezetvédelmi szempontból javasolt projekt kiválasztási kritériumok a releváns pályázati felhívások tervezéséhez:

Felhívás tématerülete	Javasolt projekt kiválasztási kritériumok
Közlekedésfejlesztés	A légszennyezettség, valamint a zaj és rezgés káros hatásainak mérséklése érdekében az új létesítményeket, valamint a megközelítési útvonalakat lakott településektől optimális távolságra kell kialakítani.
	Előnyben kell részesíteni az ökológiai hálózat zavarása nélkül megvalósuló fejlesztéseket
Gazdaságfejlesztés	A gazdaságfejlesztési felhívások esetében szükséges a körforgásos gazdaságra való áttérést elősegítő fejlesztések előnyben részesítése
	Törekedni kell az új létesítmények barnamezős beruházások keretében történő telepítésére.
	Eszközfejlesztésnél a minél alacsonyabb széndioxid kibocsátású eszközöket kell előnybe részesíteni.
	Előnybe kell részesíteni a megújuló energiaforrások alkalmazását.
	A klíma adaptációhoz kapcsolódó fejlesztések előnyt élveznek a tájgazdálkodási, agrárgazdaság fejlesztési projekteknél.
IKT fejlesztések	Környezetterhelés csökkentése kiemelt cél a támogatott kutatási tevékenység során.
	Energiahatékonysági és klíma adaptációhoz is kapcsolódó alapelvek figyelembe vételre kerülnek a pályázatban.
Településfejlesztés, település rehabilitáció	Az egészséges környezet, az épített örökség védelme, a klímaadaptációs szempontok figyelembe vétele.
	Törekedni kell az új létesítmények barnamezős beruházások keretében történő telepítésére.
	Energiatakarékos és környezetvédelmi tervezési és kivitelezési szempontok figyelembe vétele.
Közösségfejlesztés, képzéstámogatás	Energiahatékonysági, energiatudatosság fokozását célzó elemeket is tartalmazó képzések előnyt élveznek
	Klíma adaptációhoz kapcsolódó elemeket is tartalmazó képzések előnyt élveznek
	A fenntarthatóságot és a környezetvédelmi szempontokat figyelembe vevő „zöld” programok (zöld fesztiválok, szemléletformáló kampányok) előnyt élveznek.

A TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE IRÁNYULÓ JAVASLATOK ÉS INTÉZKEDÉSEK MEGHATÁROZÁSA, TOVÁBBÁ A TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁSI SZEMPONTOK ÉRVÉNYESÍTÉSE A PROGRAMBAN

A Fejér megyei területfejlesztési program stratégiája T2: Mezőföld Program (Dél-Fejér) területi céljának területi fókuszában nevesítetten a társadalmi- gazdasági szempontból leszakadó két kedvezményezett járás, a komplex programmal fejlesztendő Sárbogárdi járás és a fejlesztendő Enyingi járás, valamint a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Dunaújvárosi járásba tartozó 3 településével: Daruszentmiklós, Előszállás, Nagykarcsony áll. Fejér megye déli, elmaradott térsége az Észak-Tolna és Északkelet-Somogy határos területeivel együtt az ország egyik egységes belső perifériája, ahol gyenge a centrumok foglalkoztatási funkciója, kedvezőtlen a gazdasági szerkezet, valamint a belső kapcsolatok erőtleneek. E térségben a társadalmi felzárkózás elősegítése érdekében a szomszédos megyékkal együttműködve a térség vidékfejlesztési szerepének erősítésén keresztül speciális helyi termékek termesztése, a háztáji gazdaságok fejlesztése, a termékfeldolgozás bővítése, illetve halgazdaságok fejlesztése és az ezekre épülő agrárvertikum felépítése a cél.

A területfejlesztési program önálló prioritást és az ahhoz kapcsolódóan speciális intézkedéseket is rendel ezen elmaradottabb térség társadalmi-gazdasági felzárkóztatásának elősegítése érdekében:

A program kapcsolódó IV. Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása (területi prioritás a Sárbogárdi és az Enyingi járásokra, valamint a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Dunaújvárosi járásba tartozó 3 településével: Daruszentmiklós, Előszállás, Nagykarcsony) prioritása keretében a társadalmi felzárkózás elősegítését szolgáló beavatkozások:

- Közlekedésfejlesztés; Gazdasági szerkezetváltást elősegítő fejlesztések (pl. helyi termelők támogatása, lakhatási lehetőségek); Foglalkoztathatóság javítása, foglalkoztatottság szintjének növelése.
- Szociális gazdaság; Szociális infrastruktúra és szolgáltatások (pl. idős-gondozás, gyermekjóléti szolgálat fejlesztése).
- Társadalmi felzárkózás, társadalmi innováció (pl. szociális településrész-rehabilitáció).

Mindemellett a megye teljes területén szolgálják a társadalmi felzárkózás elősegítését a program I. Társadalmi kohézió prioritása keretében tervezett beavatkozások.

A fenti beavatkozások rendszere megfelelő garanciát jelent a társadalmi felzárkózás elősegítésére, a társadalmi felzárkózás szempontjainak érvényesülésére a megyei területfejlesztési program keretében.

6. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ KÖRNYEZETI HATÁSOKRA VONATKOZÓAN A PROGRAMBAN SZEREPLŐ MONITOROZÁSI JAVASLATOK ÉRTÉKELÉSE, JAVASLATOK EGYÉB SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEKRE

A Fejér megyei területfejlesztési program egyes prioritásai keretében minden intézkedéshez output és eredménymutatók kerültek meghatározásra. Az outputmutatók a megvalósuló projektek konkrét, mérhető, azonnali eredményét mutatják. Környezeti szempontú értékelés tekintetében az eredménymutatók tekinthetők relevánsnak, amelyek a megvalósuló projektek hosszú távú társadalmi – gazdasági - környezeti hatásának mérésére szolgálnak. Az alábbi táblázat összefoglalja a megyei területfejlesztési programban prioritásonként megjelenő eredménymutatóit, illetve ahol szükséges, javaslatot fogalmaz meg azok környezeti szempontú kiegészítésére.

Prioritás	Eredményindikátor	Környezeti szempontok megjelenése/javaslat
Társadalmi kohézió	A programba bevont települések száma; A megye lakónépességének változása a bázisévhez (2020) képest; Tartósan (legalább fél éve munkanélküliek aránya) a bázisévhez (2020) képest; Aktív mozgásba bevontak száma a bázisévhez képest (2020) ; Közösségi programok száma a bázisévhez képest (2020)	Környezeti szempontokat tükröző eredményindikátor nem került meghatározásra. Javasolt indikátor: a középületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (kWh/év)
Munkaerőpiacra való felkészítés	A programban elért munkavállalók száma; A legfeljebb 8 osztály végzettek aránya a teljes népességen belül Fejér megyében	Környezeti szempontokat tükröző eredményindikátor nem került meghatározásra. Javasolt indikátor: a közösségi közlekedést használók számának változása a bázisévhez (2020) képest
Emberi erőforrások minőségi fejlesztése	Korai iskolaelhagyók aránya Fejér megyében Vándorlási egyenleg (elvándorlás és odavándorlás különbözete); A támogatott egészségügyi létesítményeket igénybe vevő személyek éves száma	Környezeti szempontokat tükröző eredményindikátor nem került meghatározásra. Javasolt indikátor: a középületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (kWh/év)
Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása (területi prioritás)	Korai iskolaelhagyók aránya Dél-Fejérben Vándorlási egyenleg (elvándorlás és odavándorlás különbözete) Dél-Fejérben	Környezeti szempontokat tükröző eredményindikátor nem került meghatározásra.

	Fejlesztések által érintett településeken az ingatlanérték változása; Felújított vagy megépített utak, kerékpárutak változása a bázisévhez képest (2020)	
Természeti környezet védelme	A programba bevont települések száma; Környezetvédelemhez és természetvédelemhez kapcsolódó projektek száma	További javasolt indikátor: Javított szennyvíz-kezelésben részesülő további népesség (LE)
Klímváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség fokozása	A programba bevont települések száma; Az ÜHG kibocsátás becsült csökkenése CO2 egyenértéken	Az alkalmazott indikátor megfelelően jeleníti meg a környezeti szempontokat.
Települési épített környezet fejlesztése	A programba bevont települések száma; Megújult közösségi terek és kulturális intézmények száma; Fejlesztett városi közlekedéssel érintett lakosság száma	Környezeti szempontokat tükröző eredményindikátor nem került meghatározásra. Javasolt indikátor: a belterületi zöld infrastruktúra hálózat területi és minőségi változása ha (ZFI index), valamint Barnamezős területek felhasználásával megvalósított beruházások területe (ha) és az egészséges ivóvízzel ellátott lakások/lakosok aránya (%), ill. a közmű olló arányának változása (%).
Kulturális, történelmi és természeti örökségek ápolása	A programba bevont települések száma; Megújult kulturális intézmények száma; A támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése	Környezeti szempontokat tükröző eredményindikátor nem került meghatározásra.
Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása	A programban résztvevő vállalkozások száma; Aggregát iparűzési adóbevétel alap változása a megyei településeken	Környezeti szempontokat tükröző eredményindikátor nem került meghatározásra. Javasolt indikátor: Barnamezős területek felhasználásával megvalósított beruházások területe (ha), valamint a körforgásos gazdaságban résztvevő vállalkozások száma (db).
Vállalkozások K+F+I teljesítményének növelése	A programban résztvevő vállalkozások száma; 1000 lakosra jutó K+F ráfordítások összege	Környezeti szempontokat tükröző eredményindikátor nem került meghatározásra.

		Javasolt indikátor: környezetvédelemhez és természetvédelemhez kapcsolódó innovációs és kutatási területen foglalkoztatottak száma
Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések turisztikai fejlesztése (területi prioritás)	A programban résztvevő vállalkozások száma; A programba bevont települések száma	Környezeti szempontokat tükröző eredményindikátor nem került meghatározásra.

7. KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ

Jelen munka célja a Fejér megyei területfejlesztési program területi hatásvizsgálatának és integráltan a környezeti értékelésének elkészítése az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005.(I.11.) Korm. rendeletben foglaltaknak, valamint a 218/2009 (X.6.) Korm. rendelet 9. mellékletében foglalt tartalmi elvárásoknak megfelelően. A környezeti vizsgálat elsődleges célja, hogy a Fejér megyei területfejlesztési program kedvezőtlen környezeti hatásait minimalizálja.

A Fejér megye területfejlesztési koncepció felülvizsgálatához kapcsolódóan elkészült a koncepció területi hatásvizsgálata és felülvizsgált környezeti értékelése. Tekintettel, arra, hogy a területfejlesztési program a koncepció célrendszerének középtávú megvalósításának kereteit rögzíti, ezért a területfejlesztési program a területfejlesztési koncepció folytatásának tekinthető. E feltételeknek megfelelően jelen környezeti értékelés is a Fejér megye területfejlesztési koncepciója stratégiai környezeti vizsgálatához készített felülvizsgált környezeti értékelés folytatásának, illetve kiegészítésének tekinthető.

Fejér megye területfejlesztési programja két fő munkarészből áll, stratégiai és operatív munkarészből. A stratégia, a megyei területfejlesztési koncepcióhoz szorosan kapcsolódva, az abban lefektetett célrendszert viszi tovább és határozza meg a fejlesztési prioritásokat, valamint vázlatosan az intézkedéseket.

A dokumentum első fejezetében a területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés kidolgozásának folyamata került leírásra. A második rész tartalmazza a program céljainak, tartalmának rövid ismertetését és összefüggéseit más releváns programokkal, ezen belül országos területfejlesztési, környezetvédelmi, illetve fenntarthatósági dokumentumokkal. A harmadik fejezet a program megvalósulásából adódó környezeti-, társadalmi és gazdasági hatásokkal, következményekkel foglalkozik. A 3.1 -3.4 fejezetek tartalma megegyezik a koncepció területi hatásvizsgálat és környezeti értékelése során végzett vizsgálatokkal, így azok ismételtelen nem kerültek megjelenítésre jelen dokumentumban. A 3.5 fejezet összegzi, hogy a Fejér megyei területfejlesztési program egyes prioritásai, az azok keretében megfogalmazott intézkedések megvalósulása esetén mely környezeti elemekre gyakorolnak közvetlen, vagy közvetett hatást. A területi hatásvizsgálat és környezeti vizsgálat egyik legfontosabb fókuszterülete a program megvalósulásával közvetlenül vagy közvetve környezeti-, társadalmi és gazdasági hatást kiváltó tényezők, okok feltárása, valamint a program megvalósítása esetén várható, a környezetet érő hatások, környezeti következmények előrejelzése.

Megállapítható, hogy a vizsgált környezeti elemekre legnagyobb számban erős hatást gyakorló, szoros kapcsolattal jellemezhető intézkedések az alábbiak:

- Környezetvédelmi beruházások,
- Természeti erőforrások nem terhelő hasznosítása,
- Klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésére és a változásokhoz való alkalmazkodás érdekében tett beavatkozások,
- Épített környezet fejlesztése,
- Gazdasági fókuszú közlekedési fejlesztések.

Legkevésbé mutatható ki a környezeti elemekre közvetlen hatás a

- Foglalkoztathatóság javítása, foglalkoztatottság szintjének növelése,
- Digitalizáció, IKT,
- Gazdaság és a szakképzés, valamint felsőfokú oktatás kapcsolódásai

A Fejér Megyei Területfejlesztési Program egyes intézkedéseinek a konkrét a környezetre gyakorolt hatótényezőit, a várható környezeti-, társadalmi és gazdasági hatások jellegét és irányát vizsgálva elmondható, hogy a program megvalósítása következtében negatív környezeti hatások várhatóan elsősorban a közlekedési hálózat fejlesztésével, az üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások fejlesztése (pl. ipari park, inkubátorház) körében tervezett beavatkozások kapcsán léphetnek fel. Emellett az agglomerálódó térségek üzleti infrastruktúra fejlesztései, valamint a várható lakosság szám növekedése kapcsán megjelenő területfoglalás, urbanizációs folyamatok is hordoznak magukban környezeti kockázatokat.

A program fentiek szerinti, a várható környezeti-, társadalmi és gazdasági hatások mértékét tekintve meghatározó prioritásai, ill. a tervezett beavatkozások jelentette főbb hatótényezői:

- Munkaerőpiacra való felkészítés - munkavállalók közlekedési lehetőségeinek szélesítése (közösségi közlekedés fejlesztése, alternatív közlekedési eszközök és útvonalak),
- Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása - speciális területi jellegből fakadó kihívásokra reagáló fejlesztések – közlekedésfejlesztés.
- Települési épített környezet fejlesztése - belterületi út, kerékpárút, járda korszerűsítés és -építés, térségi és helyi közösségi közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások, intermodális csomópontok, európai TEN-T hálózatok illesztése,
- Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása - gazdasági fókuszú közlekedési fejlesztések,
- Kulturális, történelmi és természeti örökségek ápolása - turizmusfejlesztés (turisztikai attrakciók fejlesztése, megújítása – pl. fürdők, rekreációs lehetőségek),
- Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása - szálláshely és vendéglátás fejlesztése,
- Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása - üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások fejlesztése (pl. ipari park, inkubátorház),
- Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések turisztikai fejlesztése (területi prioritás) – turizmusfejlesztés (fürdőhelyek, szálláshelyek).

A negatív hatások közt jellemzően az alábbiak léphetnek fel:

- Nő az ingázók száma, növekedhet a közlekedési eredetű légszennyezettség,
- Nő a közúti közlekedés forgalma a jobb minőségű úthálózat miatt, és a kialakított intermodális csomópontok környezetében,
- Nő a közlekedési infrastruktúra területfoglalása (pl. az M8 gyorsforgalmi út és a 2x2 sávós, emelt sebességű, gyorsforgalmi úttá fejleszthető 13. sz., 63. sz. és 81. sz. főutak kiépítése jelentős mezőgazdasági és védett területeket szel át, foglal el. Várható forgalma - mivel Budapestet nagytávolságban elkerülő körgyűrűként is funkcionál - jelentős mértékű terhelést jelent Fejér megyének. Az M1 és M7 autópályák 2x3 sávossá bővítése, főleg az M1 autópálya esetén ~20-25%-os többlet területigénnyel rendelkezik a meglévő területfoglaláson felül. Az M7 autópálya esetén ez a Tácot követő szakaszon jelentkezik, előtte a bővítés vagy megtörtént (bal pálya), vagy elválasztó sávban rendelkezésre áll. A védett területek érintettsége az M1 autópálya tekintetében jelentkezik Bicske-Óbarok területei esetén. A többlet területek főleg termőföld és erdő területeket vesznek igénybe, víz- és vadgazdálkodást érintő változásokkal, rendezésekkel.),
- A lineáris infrastruktúra bővítése, a települések (elsődlegesen a városok) terjeszkedése a földtani közegre maradandó hatással bírnak. A lineáris infrastruktúra (úthálózat)

bővülése következtében lokálisan számolni kell a földtani közeg szennyezésének növekedésével.

- Élőhelyek további fragmentációja léphet fel,
- A települési területeken területfoglalás és zöldfelület kivétel. Az új nyomvonalak mentén nő a levegő és zajterhelés,
- A telepszerű többszintes lakóparkokban, zárt soros beépítésű, megfelelő átszellőzéssel nem rendelkező településrészekben, valamint a jelentős nagyságú idős otthonokban élők számára és különösen a kórházakban ápolott betegek esetében súlyos egészségkárosodáshoz vezethet, az ún. forró napok számának és időtartamának már jelenleg is érezhető mértékű növekedése,
- A klímaváltozás következtében fellépő „forró napok” növekedésének gyermekekre és idősekre gyakorolt kedvezőtlen hatása mellett gondolni kell az építési előírások módosítására, amely az árnyékolást, a hőszigetelést, ha szükséges ideiglenes hűvösebb helyek kijelölését teszi indokolttá. A környezetet terhelő következménye a klíma- és hűtő berendezések használatának a megnövekedett villamos energiafelhasználás is. A villamosenergia-fogyasztás megnövekedése mellett a hagyományos klímaberendezések fokozott használata tovább emelheti a külső hőmérsékletet, különösképpen a városi környezetben.
- A turisztikai vonzerők látogatottságának növekedése a közlekedési forgalom növekedését is okozza,
- Nő a közúti közlekedés forgalma és így a légszennyezettség a kialakított telephelyek, ipari parkok, inkubátorházak környezetében és zöldmezős beruházások esetén nő a területfoglalás,
- A gazdasági fókuszú közlekedésfejlesztések teherforgalom növelő hatásával nő a levegő- és a vízszennyezés, valamint a zajterhelés. A levegőszennyezés és a zajterhelés az emberi egészség károsodását okozza,
- A szállás- és vendéglátóhelyek látogatottságának növekedése a közlekedési forgalom növekedését is okozza. Emellett „üzemi” zajterheléssel is számolni kell a vendéglátóhelyek környezetében (pl. kihangosított kültéri rendezvények).

A negyedik fejezet a program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezetre, valamint a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó, a programban szereplő intézkedések környezeti hatékonyságának értékelését tartalmazza, és javaslatokat fogalmaz meg egyéb szükséges intézkedésekre.

A negatív környezeti-, társadalmi és gazdasági hatások mérséklésére elsősorban az alábbi megvalósítási szempontok figyelembevétele javasolt:

- A munkaerőpiacra való felkészítés - Munkavállalók közlekedési lehetőségeinek szélesítése esetében a munkába járás távolságának csökkentése a munkavállalók lakhatási lehetőségeinek szélesítésével, elektromobilitás elterjedésének és a közösségi közlekedési módok használatának ösztönzése.
- Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása - gazdasági fókuszú közlekedési fejlesztések esetében átgondolt, a magas táj- és természeti értékekkel rendelkező területeket kevésbé igénybe vevő közlekedési hálózatfejlesztés megvalósítása. Emellett intelligens közlekedésirányítási- szervezési technikák és módszerek alkalmazásával csökkenthető a forgalmi dugók kialakulásának esélye a közösségi közlekedési

csomópontok környezetében. A légszennyezettség, valamint a zaj és rezgés káros hatásainak mérséklése érdekében az új közlekedési létesítményeket, nyomvonalakat lakott településektől optimális távolságra kell kialakítani, valamint a településkörnyéki nyomvonalak esetén kötelező érvénnyel biztosítani kell a zaj és rezgésvédelem előírások betartását.

- Települési épített környezet fejlesztésénél a klímaváltozás negatív hatásai mérséklésének egyik fontos eleme, hogy a környezeti ártalmakat és azok következményeit az állampolgár és a közszolgáltatás működtetője mérni tudja. Ezt az eredményt megfelelő és értékelhető módon, rendszeresen és megújítva közzé kell tenni, hogy az állampolgárok reakciója, az egészséges életvitel befolyásolható legyen. Ez vonatkozik a levegőtisztaság, a zaj, a hőmérséklet, az ivóvízminőség és nem utolsósorban a hulladékgazdálkodás területeire. Belterületi út, kerékpárút, járda korszerűsítés és –építés esetében átgondolt, a települési zöldfelületeket kevésbé igénybe vevő közlekedési hálózatfejlesztés megvalósítása, figyelembe véve az erősödő trendet jelentő elsősorban városi/üdülőtérleti mikromobilitási igények növekedését, az új közlekedésszervezési kihívásokat (e-kerékpárok, e-rollerek stb.) is. Továbbá a kerékpáros közlekedési módot népszerűsítő szemléletformáló kampányok szervezése.
- Turizmusfejlesztés - turisztikai attrakciók fejlesztése esetében átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével az attrakciók környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető.
- Turizmusfejlesztés - szálláshely és vendéglátás fejlesztése esetében átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével a szállás- és vendéglátóhelyek környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető.
- Üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások fejlesztése (pl. ipari park, inkubátorház) esetében a barnamezős területek ipari és szolgáltató beruházások telepítésére való előnyben részesítésével csökkenthető zöldfelületi területfoglalás. Szükséges ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a barnamezős területeken megvalósuló beruházások esetében fontos szempont a korábbi használat révén keletkezett környezeti károktól való mentesítés szakzerű elvégzése. Átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével a fejlesztett telephelyek környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető. A légszennyezettség, valamint a zaj és rezgés káros hatásainak mérséklése érdekében az új létesítményeket, valamint a megközelítési útvonalakat lehetőleg lakott településektől optimális távolságra kell kialakítani.

A környezeti-, társadalmi-, gazdasági következmények alapján a program értékelése kapcsán összességében elmondható, hogy a területfejlesztési program megvalósulásával **környezeti konfliktusok jellemzően a közútfejlesztéssel, illetve a gazdaságfejlesztéssel** (üzleti környezet (pl. ipari park, inkubátorház) fejlesztése, vállalkozások telephelyfejlesztése) **összefüggő beavatkozások kapcsán léphetnek fel.** Ezek részben a területfoglalásuk (zöldmezős beruházások, ill. nyomvonal kijelölések esetén) következtében az ökológiai rendszerekre vonatkozóan (így különösen az Országos Ökológiai Hálózattal, valamint a Natura

2000 területtel összefüggésben) hordozzák környezeti konfliktusok kockázatát, részben a légszennyezés és zajterhelés, esetlegesen a gyártási folyamatokhoz kapcsolódó technológiákból fakadó kémiai biztonsági kockázatok potenciális növekedése révén az emberi egészségre jelentenek potenciális negatív környezeti következményeket.

Az ötödik fejezet javaslatokat fogalmaz meg olyan környezeti szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre, szempontokra, amelyeket a program által befolyásolt más dokumentumban figyelembe kell venni. Kiemelendő, hogy a megyei területfejlesztési program elsősorban az Európai Unió, illetve hazai támogatásokból, pénzügyi forrásokból megvalósuló beruházások előkészítéséhez, valamint a pályázati felhívások tervezéséhez, a **megye Integrált Területi Programjának (ITP)** és Éves Fejlesztési Keretének (ÉFK) kialakításához ad iránymutatást. A területfejlesztési program intézkedéseinek kisebb hányada nem közvetlenül a megye, mint területi szereplő által koordinált Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) keretében, hanem a szakminisztériumok irányítása alatt működő egyes **ágazati operatív programok keretében** valósulhat meg. Ennek megfelelően a területfejlesztési program által megfogalmazott környezeti szempontú feltételeket javasolt figyelembe venni az ágazati operatív programok keretében tervezett pályázati felhívások összeállításánál is.

A fentiekén túl a területfejlesztési program megfogalmaz olyan területi prioritásokat és ennek keretében javasolt beavatkozásokat, amelyek sikeres megvalósításához elengedhetetlen a megye határain túlmutató funkcionális térségek érintett területi szereplőinek együttműködése, az azok megvalósítását érintő **szomszédos megyék, funkcionális térségek területfejlesztési dokumentumaiban** (ill. turisztikai térségek esetében az azokat tartalmazó Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 dokumentumban), annak célrendszerében és tervezett beavatkozásaiban való koherens megjelenítése.

A várható környezeti hatások mértékét tekintve meghatározó fejlesztési területek, ágazatok számára megfogalmazott kiemelt környezeti szempontú javaslatok, melyeket a projekt kiválasztási eljárásokba szükséges beépíteni:

- **Közlekedésfejlesztés:** A légszennyezettség, valamint a zaj és rezgés káros hatásainak mérséklése érdekében az új létesítményeket, valamint a megközelítési útvonalakat lakott településektől optimális távolságra kell kialakítani. Előnyben kell részesíteni az ökológiai hálózat zavarása nélkül megvalósuló fejlesztéseket.
- **Gazdaságfejlesztés:** Törekedni kell az új létesítmények barnamezős beruházások keretében történő telepítésére. Előnybe kell részesíteni a megújuló energiaforrások alkalmazását. A gazdaságfejlesztési felhívások esetében szükséges a körforgásos gazdaságra való áttérést elősegítő fejlesztések előnyben részesítése.
- **Településfejlesztés, település rehabilitáció:** Az egészséges környezet, az épített örökség védelme, a klímaadaptációs szempontok figyelembevétele. Energiatakarékos és környezetvédelmi tervezési és kivitelezési szempontok figyelembevétele.

Végül a hatodik fejezet a program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan a programban szereplő monitorozási javaslatok értékelését tartalmazza és javaslatokat fogalmaz meg a program stratégiai céljai környezeti szempontú teljesülésének mérésére.